

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta tropického zemědělství

Katedra ekonomiky a rozvoje

Česká zemědělská univerzita v Praze

**Fakulta tropického
zemědělství**

**Analýza zlepšení kvality vzdělávacího procesu na Moldavské státní
agrární univerzitě (SAUM)**

Bakalářská práce

Praha 2016

Vedoucí bakalářské práce:
Ing. Alexander Kandakov, Ph.D.

Vypracovala:
Cristina Conea

Prohlášení

Já, Cristina Conea, čestně prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci na téma „Analýza zlepšení kvality vzdělávacího procesu na Moldavské státní agrární univerzitě (SAUM)“ vypracovala samostatně a všechny použité literární prameny jsem řádně uvedla v referencích.

V Praze dne.....

Podpis:.....

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala svému vedoucímu bakalářské práce, Ing. Alexandru Kandakovovi, Ph.D., za jeho rady, konzultace při psaní bakalářské práce. Ráda bych poděkovala účastníkům dotazníkového šetření za ochotu poskytnutí potřebných informací. V neposlední řadě bych chtěla velice poděkovat své kamarádce Veronice Duškové za pomoc s úpravou textu a rodině za podporu během celého studia na fakultě.

Abstrakt

Moldavsko je považováno za nejchudší zemi evropského kontinentu. Nejdůležitějším sektorem národního hospodářství v Moldavsku je stále zemědělský sektor. 75 % obyvatel Moldavské republiky žije ve venkovské oblasti a jejich živobytí je na zemědělství závislé. I přesto je zemědělství v Moldavsku nejméně rozvinuté ze všech evropských států a tento sektor čelí velkým problémům. Z těchto důvodů, společně se vstupem Rumunska do Evropské unie, kterým se Moldavsko stalo sousední zemí EU, se země dostala do centra pozornosti mezinárodních organizací v souvislostech zahraniční rozvojové spolupráce.

Rozvoj kvality moldavského vysokého zemědělského školství zcela souvisí se zlepšením situace v moldavském zemědělství. Díky transferům znalostí, know-how a dalších faktorů a lepší přípravě odborníků se tak může výrazně zlepšit konkurenceschopnost moldavského zemědělství na evropském trhu. V Moldavské republice proběhla řada projektů zabývajících se zlepšením vzdělávání ve státě. Z tohoto důvodu se tato práce zabývá analýzou zlepšení kvality vzdělávacího procesu na Moldavské státní agrární univerzitě. Výzkum práce byl zaměřen na pedagogy Moldavské státní zemědělské univerzity, kteří absolvovali české kvalifikační kurzy pedagogické přípravy.

Výsledky dokazují, že české kurzy postrádali pobyty pedagogů přímo na českých zemědělských univerzitách a dalších zemědělských institucích a bylo nedostačujícím více praktických lekcí nežli teoretických. Přesto dotazovaní považují kvalifikační kurzy českých odborníků v rámci realizovaných projektů za velice přínosné a efektivní a respondenti by měli nadále zájem o realizaci dalších podobných kurzů na univerzitě.

Klíčová slova: Moldavská republika, zemědělství, vzdělávací systém, rozvojové projekty, Moldavská státní agrární univerzita

Abstract

Moldova is considered the poorest country in the European continent. The most important sector of the national economy in Moldova is still agricultural sector. 75 % of the population of Moldova live in rural areas and their livelihood depends on agriculture. Yet, agriculture in Moldova is the least developed among European countries and it faces major problems. Because of these reasons, with the entrance of Romania into the European Union, Moldova became a neighboring country and EU countries get more interested in international cooperation with Moldova.

Through developing the quality of higher agricultural education in Moldova the improvement of unfavorable situation of Moldavian agriculture could be reached. Thanks to transfers of knowledge, know-how and better preparation of agricultural experts can be significantly improved the competitiveness of country's agriculture within European market. In Republic of Moldova were held projects dealing with development of education. This work analyzes the improvement of the quality of the educational process at State Agrarian University in Chisinau. The research of this thesis was aimed to teachers of university, who passed courses of pedagogical qualification.

The results show that Czech courses lacked direct stays in the Czech agricultural universities and other agricultural institutions and more practical lessons rather than theoretical were needed. Nevertheless, professors consider Czech courses of pedagogical qualification in the framework of implemented Czech projects as very beneficial and effective and their realization should continue at SAUM.

Keywords: Republic of Moldova, agriculture, education system, development projects, Moldavian State Agrarian University

Obsah:

1	ÚVOD	1
2	LITERÁRNÍ REŠERŠĚ	2
2.1	Základní charakteristika Moldavské republiky	2
2.1.1	Zemědělství v Moldavské Republice	3
2.2	Moldavský vzdělávací systém	4
2.2.1	Správa a řízení vzdělávacího systému	4
2.2.2	Struktura a organizace vzdělávacího systému	5
2.2.3	Moldavská státní agrární Univerzita v Kišiněvě (SAUM)	6
2.2.4	Problematika rozvoje moldavského vzdělávání	7
2.3	Boloňský proces	9
2.3.1	Boloňský proces v Moldavsku	10
2.4	Projekty podporující rozvoj moldavského vzdělávání	11
2.4.1	České rozvojové projekty v Moldavsku	12
2.4.2	České rozvojové projekty ve světě	15
3	CÍL PRÁCE	17
3.1	Hlavní cíl práce	17
3.2	Specifické cíle práce	17
4	METODIKA PRÁCE	18
4.1	Metodika literární rešerše	18
4.2	Metodika výzkumu	18
4.2.1	Sběr dat	18
4.2.2	Struktura dotazníku	18
4.2.3	Analýza dat	19

5	VÝSLEDKY	20
5.1	Pohlaví a věk respondentů	19
5.2	Doba působnosti na univerzitě a profesní složení	21
5.3	Fakulta a typ výuky	21
5.4	Vyučované předměty na vybraných fakultách SAUM	22
5.5	Školení na kurzech pedagogické kvalifikace	23
5.6	Zaměření kurzů organizovaných Českou zemědělskou univerzitou	24
5.7	Získaný přínos z absolvování českých kvalifikačních kurzů	24
5.8	Nedostatky v organizaci českých kvalifikačních kurzů	25
5.9	Návrhy na vylepšení českých kvalifikačních kurzů	26
5.10	Uplatnění a vliv získaných znalostí na výuce	26
5.11	Kvalifikační kurzy v rámci dalších mezinárodních projektů	27
5.12	Přínosnost a efektivita českých kurzů pedagogické kvalifikace	28
6	DISKUZE	29
7	ZÁVĚRY	31
8	REFERENCE	32

Seznam tabulek a obrázků:

Tabulka 1: Celkový počet zapsaných studentů do škol v %	8
Tabulka 2: Celkový počet zapsaných studentů do škol v % (terciární vzdělávání).....	9
Graf 1: Hlavní donoři v Moldavsku mezi a jejich finanční pomoc mezi lety 2013-2014, USD	3
Graf 2: Rozdělení respondentů podle věkové kategorie	19
Graf 3: Rozdělení respondentů podle profesního složení	20
Graf 4: Počet pedagogů z vybraných fakult SAUM.....	21
Graf 5: Počet pedagogů zúčastněných na kurzech pedagogické kvalifikace	22
Graf 6: Jaké výhody získali pedagogové po absolvování českých kurzů pedagogické kvalifikace?.....	23
Graf 7: Existují nedostatky v organizaci kvalifikačních kurzů českými odborníky?	24
Graf 8: Čeho postrádaly české kvalifikační kurzy a co by se mohlo doplnit navíc?.....	25
Graf 9: Jaký vliv mají znalostí získané z českých kurzů při výuce studentů?.....	26
Graf 10: Experty z jakých národností byla pedagogům nejlépe přednesená nová informace?	27
Obrázek 1: Struktura vzdělávacího systému v Moldavské republice, 2016	6
Obrázek 2: Vědecko-pedagogické laboratoř.....	14
Obrázek 3: Učebna pedagogické laboratoře	14
Obrázek 4: Laboratoř bio energií.....	14

Seznam zkratek:

ADRA	Adventist Development and Relief Agency (Adventistická agentura pro pomoc a rozvoj)
ASEM	Academy of Economic Studies of Moldova (Akademie ekonomických věd Moldavska)
ATSU	Akaki Tsereteli State University (Státní Univerzita Akaki Tsereli)
ČRA	Česká rozvojová agentura
ČZU	Česká zemědělská univerzita v Praze
EACEA	Education, Audiovisual and Culture Executive Agency (Vzdělávací, audiovizuální a kulturní evropská agentura)
ECTS	European Credit Transfer System (Evropský kreditový systém)
EDU	Ministerstvo vzdělávání v Moldavsku
EHEA	European Higher Education Area (Evropská oblast vysokoškolského vzdělávání)
ENQA	European Association for Quality Assurance in Higher Education (Evropská asociace pro zajišťování kvality ve vysokém školství)
EU	Europe Union (Evropská Unie)
EUA	European University Association (Evropská asociace univerzit)
FAO	Food and Agricultural Organization (Organizace pro výživu a zemědělství)
FAOSTAT	The Statistics Division of the FAO (Statistická divize Organizace pro výživu a zemědělství)
FORS	České fórum pro rozvojovou spolupráci

FTZ	Fakulta tropického zemědělství
GER	Gross enrolment ratio (Celková míra zapsaných studentů do škol)
HEI	Higher education institution (Instituce terciárního vzdělávání)
IAMO	Leibniz Institute of Agricultural Development in Transition Economies (Institut zemědělského rozvoje v přechodové ekonomice z Leibnize)
IBE	International Bureau of Education (Mezinárodní úřad pro vzdělávání)
IOM	International organization for migration (Mezinárodní organizace pro migrace)
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí české republiky
ODA	Official development assistance (Oficiální rozvojová pomoc)
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
PISA	Programme for International Student Assessment (Mezinárodní průzkum znalostí studentů)
RUA	Royal University of Agriculture in Cambodia (Agrární univerzita z Kambodži)
SAUM	State Agrarian University of Moldova (Státní agrární univerzita v Moldavsku)
UN	United Nations (Organizace spojených národů)
UNDP	United Nations Development Programme (Rozvojový program OSN)
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu)

- UNOHRLLS** UN office of the high representative for the least developed countries, landlocked developing countries and small island developing states
(Úřad organizaci spojených národů pro nejméně rozvinuté země, vnitrozemské rozvojové státy a malé ostrovní země)
- UNICEF** United Nations Children's Fund
(Dětský fond Organizace spojených národů)
- UTM** Technical University of Moldova
(Technická Univerzita v Moldavsku)
- VSPU** Vinnytsia State Pedagogical University
(Státní pedagogická univerzita z Vinnitsy)

1 ÚVOD

Moldavsko je považováno za nejméně rozvinutou zemi evropského kontinentu (EC, 2007). O problematice situace ve státě svědčí i jeho zařazení Organizací spojených národů na seznam tzv. Landlocked Developing Countries (UN, 2016). Z těchto důvodů, společně se vstupem Rumunska do Evropské unie, kterým se Moldavsko stalo sousední zemí EU, se země dostala do pozornosti mezinárodních organizací v souvislostech zahraniční rozvojové spolupráce (FORS, 2015).

Nejdůležitějším sektorem národního hospodářství Moldavska je stále zemědělský sektor. 75 % obyvatel Moldavské republiky žije ve venkovské oblasti a jejich živobytí je na zemědělství závislé. Přibližně 60 % zemědělské produkce v Moldavsku pochází od nezávislých zemědělských domácností (FAO, 2015). Přesto je zemědělství v Moldavsku nejméně rozvinuté ze všech evropských států a čelí velkým problémům. Rozvoj kvality moldavského vysokého zemědělského školství významně souvisí se zlepšením situace v moldavském zemědělství. Díky transferům znalostí, know-how a dalších faktorů se mohou projevit pozitivní dopady, a tím se může výrazně zlepšit konkurenceschopnost moldavského zemědělství na evropském trhu (Havrland, 2007).

Důležitým aspektem rozvoje vzdělávání bylo připojení v roce 2005 k Boloňskému procesu a následné zavedení nového ECTS kreditového systému (Holíková, 2008). Zvýšení kvality moldavského školství i nadále probíhá prostřednictvím řady projektů rozvojové spolupráce České republiky s Moldavskem. Mezi již ukončené projekty ze sektoru vzdělávání patří projekt „Podpora rozvoje studijních programů na Moldavské státní zemědělské univerzitě v Kišiněvě a sladování jejího vzdělávacího systému se standardy EU z roku 2006“ (FTZ, 2012). Druhým projektem ČZU, podobným prvnímu, byla Podpora zvyšování kvality výuky na Moldavské státní agrární univerzitě v Kišiněvě (FTZ, 2012).

Vzhledem k těmto skutečnostem je třeba zkoumat přínosnost českých projektů a jejich dopad na zlepšení vzdělávacího procesu na Státní agrární univerzitě, jakožto nejvýznamnější instituci poskytující zemědělské vzdělání v Moldavsku.

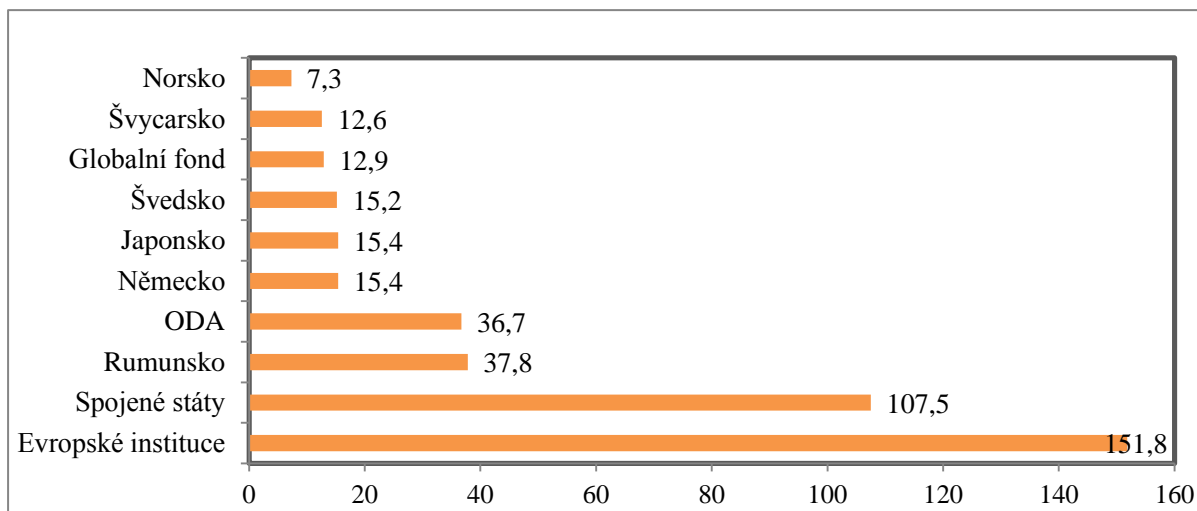
2 LITERÁRNÍ REŠERŠE

2.1 Základní charakteristika Moldavské republiky

Moldavsko je východoevropský stát ležící mezi Ukrajinou a Rumunskem. Rozkládá se mezi řekami Prut a Dněstr. Rozloha Moldavska je 33 843 km² (MZV, 2016). Jedná se o poměrně mladý stát, po rozpadu Sovětského svazu totiž dostal nezávislost v srpnu roku 1991 (Roper, 2005). Podle údajů moldavského statistického úřadu v roce 2014 činil počet obyvatel 3.557.634 osob. Kvůli vysoké migraci do zahraničí ale přesný počet obyvatel nelze přesně stanovit (IOM, 2016). Podle Ministerstva zahraničních věcí České republiky pracuje v zahraničí odhadem kolem 400 000 až 800 000 Moldavanů a moldavské hospodářství je poměrně závislé na finančních převodech ze zahraničí. Tyto remitence (transfery peněz nebo zboží od migrantů) dosahují 25 - 30 % HDP státu (MZV, 2016).

Moldavsko je považováno za nejchudší zemi evropského kontinentu (EC, 2007). HDP na osobu se v roce 2013 rovnalo 2 200 amerických dolarů (Olaru, 2014). Stát má kromě toho i vysokou nezaměstnanost a čelí velkému zahraničnímu dluhu. O problematice situace ve státě svědčí i jeho zařazení Organizací spojených národů na seznam tzv. Landlocked Developing Countries (UN, 2016). Z těchto důvodů, společně se vstupem Rumunska do Evropské unie, jímž se Moldavsko stalo sousední zemí EU, se země dostala do centra pozornosti mezinárodních organizací. Tím se také dostala do cílové skupiny zahraniční rozvojové spolupráce (MZV, 2014). Pouze samotná výše ODA směřující do této země dosáhla v 2012 roce částky 517,4 milionů USD (OECD, 2016). V tabulce je znázorněno deset hlavních dárců Moldavska a celková vyslaná finanční pomoc ze strany těchto států mezi lety 2013-2014. Cílem grafu je znázornit zájem o rozvojovou spolupráci ze strany států evropské unie a dalších mezinárodních organizací. Také graf vyjadřuje ekonomický stav Moldavska, jelikož dostává poměrně vysokou finanční pomoc ze strany vyspělých států.

Graf 1: Hlavní donoři v Moldavsku a jejich finanční pomoc mezi lety 2013-2014, USD

Zdroj: OECD, 2016

2.1.1 Zemědělství v Moldavské Republice

Moldavsko nadále zůstává především agrárním státem a zemědělství představuje hlavní sektor národního hospodářství státu (FAO, 2015). Zemědělský přínos k HDP státu v roce 2014 tvořil 15 % (WORLD BANK, 2016). Z toho export zemědělských produktů se v roce 2013 rovnal 41, 2 % z celkové hodnoty exportů zboží (Stratan et al., 2015). Toto představuje přibližně polovinu z celkového exportu zboží státu.

Celková výměra zemědělské půdy je v Moldavsku přibližně 2.5 mil ha. Z toho 75 % tvoří orná půda, 12 % jsou trvalé louky a 14 % louky a pastviny (FAO, 2015). Tradičními pěstovanými plodinami jsou obiloviny jako pšenice, ječmen, kukuřice, také brambory, zelenina a v neposlední řadě vinná réva. Vinná réva je v Moldavsku jedním z nejdůležitějších obchodních artiklů. 75 % obyvatel Moldavské republiky žije ve venkovské oblasti a jeho živobytí je na zemědělství závislé. Přibližně 60 % zemědělské produkce v Moldavsku pochází od nezávislých zemědělských domácností (FAO, 2015). Podíl pracujících obyvatel v zemědělském sektoru je stále vysoký (Gorton, 2001). Podle dat světové banky se počet pracujících v zemědělském sektoru v roce 2013 rovnal 29 %. Pro porovnání s Českou republikou ve stejném roce tento podíl ukazoval pouze 3 % (WORLD BANK, 2016).

Během sovětského režimu byla Moldavská republika závislá na zemědělské produkci a exportu do jiných sovětských států. Moldavské zemědělství tak bylo zcela podporováno sovětskými dotacemi, materiály, stroji a energetickými zdroji (Gorton, 2001). Navzdory získání nezávislosti v roce 1991 Moldavsko nadále zůstávalo závislé na Sovětský svaz.

Země je následky sovětské nadvlády poznamenána dodnes. Používání sovětských zastaralých technik, absence moderních a adekvátních technologií a nedostatek investic zásadně limituje rozvoj zemědělského sektoru. Země se mimo to potýká s ekologickými problémy v důsledku nešetrného hospodaření s přírodními zdroji založeného na postsovětských metodách (Stratan et al., 2015).

2.2 Moldavský vzdělávací systém

2.2.1 Správa a řízení vzdělávacího systému

Studium ve státních moldavských školách je bezplatné. Základní devítileté vzdělání včetně předškolního je povinné (EDU, 2016). Zodpovědnost za správu a řízení vzdělávacího systému má Ministerstvo školství a mládeže. Ministerstvo zodpovídá za vyvíjení strategií, podporu vzdělávacích metod a dohlížení na všechny úrovně vzdělávacího procesu. V jednotlivých krajích a obcích je hlavním administrativním orgánem Direktorát školství, který je zodpovědný za školní inspekci (IBE. UNESCO, 2016). V každém kraji a obci existují též speciální pedagogická centra podřízená direktorátu. V roce 1997 byla založena Národní rada pro kurikulum a evaluaci (National Council for Curriculum and Evaluation). Rada vytváří, zavádí a hodnotí školní kurikulum. Dohlíží na reformy vylepšení kurikul, školení pedagogů a evaluačních metod (IBE. UNESCO, 2016). Institut pedagogických věd je výzkumné postgraduální středisko spadající pod vedení ministerstva vzdělávání. Institut koordinuje vzdělávací kurzy a školení na národní úrovni a spolupracuje i s ostatními výzkumnými centry napříč celým státem.

2.2.2 Struktura a organizace vzdělávacího systému

Předškolní vzdělávání má v Moldavsku dlouholetou tradici (Zgaga et al., 2006). Trvá jeden rok a je určeno pro děti od tří do šesti až sedmi let (STATISTICA, 2011). Tento typ výuky je bezplatný a není povinný. Během 90. let se předškolní vzdělávání zásadně zhoršilo z důvodu špatné ekonomické situace v Moldavsku. Počet zapsaných dětí v těchto letech značně klesl a mezi lety 1992-1998 bylo zavřeno 29 % školek (Zgaga et al., 2006). Počet dětí ve školkách klesl na 41 % a počet pracovníků na 43 % (UNESCO-IBE, 2010). Tento proces nejvíc zasáhl venkovské oblasti Moldavska. Pomocí podpory UNICEF, světové banky a dalších partnerů došlo vládou k zavedení nových vzdělávacích norem (EDU, 2016). Podle Ministerstva školství přešlo 89 % předškolních institucí v roce 2009 na nové normy pro rozvoj vzdělávání splňující evropské standardy vzdělávání. Okolo 4500 vychovatelů, učitelů a úředníků místních orgánů prošlo školením na profesionálních kurzech (EDU, 2016). Tyto kurzy byly zaměřené na uplatnění nových přístupů orientovaných na potřeby dětí a podporu předškolního vzdělávání na lokální úrovni (UNESCO-IBE, 2010).

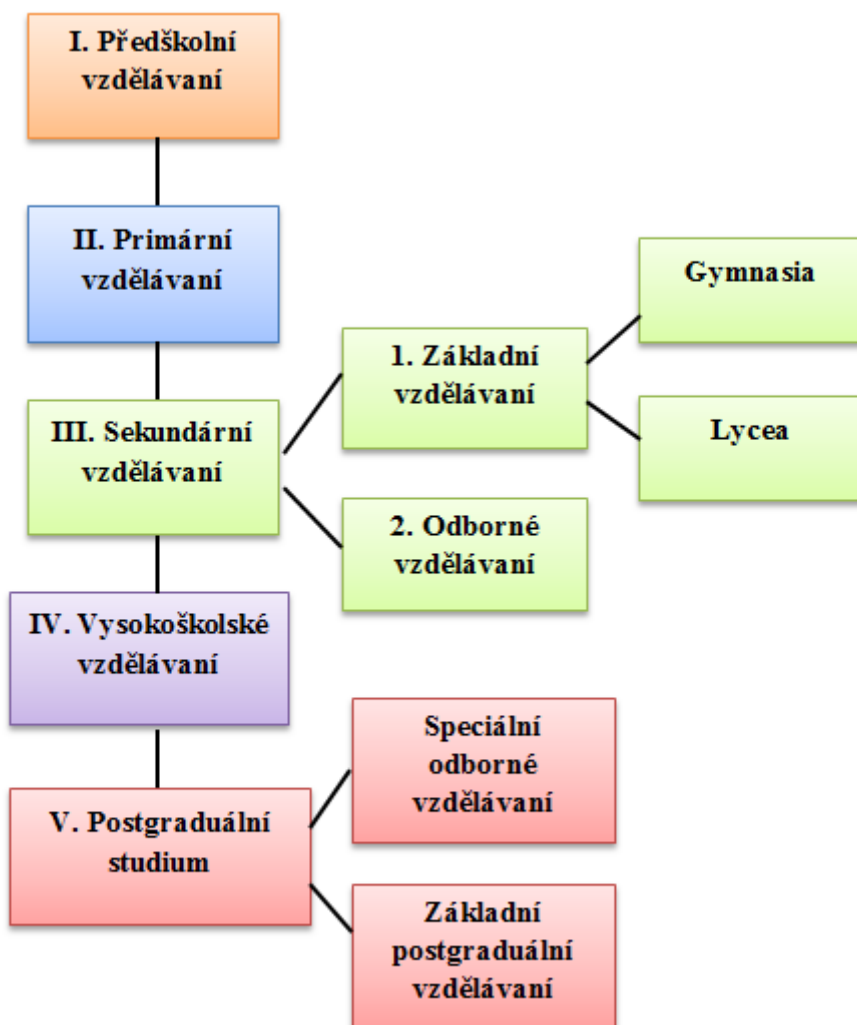
Studium na základní škole je povinné a zahrnuje třídy od I. po V. Příslušný věk pro začátek navštěvování základní školy je šest až sedm let (Zgaga et al., 2006). Kurikulum základních škol v Moldavsku bylo vyvinuto podle směrnic projektu reforem financovaného moldavskou vládou a Světovou bankou a je založen na novém koncepčním rámci pro rozvoj vzdělávacího systému v Moldavsku (UNESCO-IBE, 2010).

Střední všeobecné vzdělání je rozděleno do dvou cyklů: gymnázium (nižší střední vzdělání) a lyceum (vyšší střední vzdělání). Gymnázium trvá pět let od V. až po IX. třídu. Na konci studia jsou absolventi povinni složit státní zkoušku, aby mohli být přijati na lyceum, jehož délka studia trvá tři roky, od X. třídy až po XII (STATISTICA, 2011). Studium na střední škole je ukončeno složením maturitní zkoušky. Studenti, kteří ukončili střední školu a nechtějí dále studovat na vyšších školách, navštěvují technické odborné a obchodní instituce (kolegia). Tento druh výuky trvá od půl do jednoho roku. Absolventi poté ukončí studium získáním certifikátu kvalifikovaného pracovníka (EDU, 2016).

Instituce vyššího školství nabízejí vzdělávání v prezenční a dálkové formě. Délka studia na univerzitách, akademiích a institucích vyššího školství je v rozsahu od čtyř do šesti let. Doktorské studium trvá tři roky (Zgaga et al., 2006). V 2005 roce byly provedeny

úpravy zákona o školství a podle nich trvá bakalářské studium od tří do čtyř let. Magisterské pak od dvou do tří let (UNESCO-IBE, 2010).

Obrázek 1: Struktura vzdělávacího systému v Moldavské republice, 2016

Zdroj: Cristina Conea, 2016

2.2.3 Moldavská státní agrární Univerzita v Kišiněvě (SAUM)

Moldavská agrární univerzita je nejstarší univerzitou v Kišiněvě. Má bohatou historii a svou činností značně přispěla k rozvoji zemědělské činnosti Moldavské republiky. Byla založena 9. dubna 1933 králem Karlem II. a původně sídlila v rumunském Iasi (SAUM, 2016). V 1938 roce byla poté přejmenovaná z fakulty zemědělských věd na fakultu agronomie. O dva roky později byl, po vzniku Moldavské sovětské socialistické

republiky, podle rozhodnutí sovětských úřadů otevřen Zemědělský institut v Kišiněvě, jehož základem byla právě původní Agrobiologická fakulta. Institut se skládal ze tří fakult: Fakulty vinařství, Fakulty chovu zvířat a Fakulty fyto techniky. Po válce v roce 1944 institut obnovil svou činnost (SAUM, 2016). V této době institut tvořily celkem čtyři fakulty. Fakulta vinařství zůstala zachována, k ní vznikla Fakulta agronomie, Fakulta pěstování ovoce a zeleniny a Fakulta živočišné výroby. Během několika let prošel Institut zásadními změnami. Jedním z nejdůležitějších a nejvýznamnějších období je rok 1991, kdy se po vzniku Moldavské republiky Kišiněvský zemědělský Institut přejmenoval a přeorganizoval na Moldavskou státní zemědělskou univerzitu. Byla založena řada nových fakult a vzniklo mnoho nových specializací (SAUM, 2016). V dnešní době na fakultě studují přes 9 tisíc studentů a výuku zajišťuje téměř 600 vyučujících (Holíková et al., 2008).

Od roku 1995 je univerzita součástí EHEA prostoru a obecně konec 90. let je vyznamenán pro univerzitu upevněním mezinárodním vztahů, díky čemuž prošla univerzita řadou reforem a iniciativ (SAUM, 2016). Byl zaveden akreditační systém ECTS, implementován nový kurikulum a zahájena řada programů a projektů ve spolupráci s dalšími univerzitami Evropy. O těchto iniciativ a změn se rozebírá podrobněji v dalších kapitálách práce.

2.2.4 Problematika rozvoje moldavského vzdělávání

V průběhu posledních deseti let dosahovala Moldavská republika jako postsovětský stát vysokého rozvoje primárního, sekundárního a terciárního vzdělávání (Kushnarenko & Cojocari, 2012). Po rozpadu Sovětského svazu se v dnešní době Moldavsko potýká s řadou problémů a negativních aspektů, které s sebou nese většina postsovětských států procházejících transformací rozvoje jak ekonomického, tak i vzdělávacího (Zgaga et al., 2006). Hlavními překážkami v rozvoji vzdělávacího systému je jeho hyper-centralizace, nedostatečné a nesprávné využívání finančních zdrojů, znehodnocení studentů a pedagogů, nedostatek vhodného managementu systému založeného na rozvoji procesu a ne jen výsledcích. (Pribac et al., 2010). Nadměrné restriktce a vliv politických faktorů také značně omezují rozvoj vzdělávání v Moldavsku.

V době Sovětského svazu moldavský vzdělávací systém dosahoval vysokých úspěchů (Holíková et al., 2008). V dnešní době míra gramotnosti ve srovnání s evropskými státy nevykazuje velké rozdíly (Kushnarenko & Cojocari, 2012). V 2012 roce se míra gramotností u dospělých v Moldavsku rovnala 99 % (UNDP, 2013). Podle stejného zdroje, v Rumunsku gramotnost dosáhla 97,7 % a na Ukrajině 99,7 %.

Kvalita a dostupnost vzdělávání je značně závislá na jeho dostatečném a správném financování (Pribac et al., 2010). Mezi roky 2000-2008 byl zaznamenán růst výdajů vlády na vzdělávání. V roce 2012 se dokonce tyto výdaje rovnaly 8,35 % HDP. Pro srovnání v sousedním Rumunskem, kde hodnoty se rovnaly pouze 2,99 % HDP (UNESCO, 2016). Na druhou stranu celková míra zápisu do škol (GER) je nízká ve srovnání s těmito státy. V roce 2011 se tyto hodnoty v Moldavsku rovnaly 69,46 %, zatímco v České republice dosahovaly 87,74 %, v Rumunsku 88,83 % a na Ukrajině 94,13 % (UNESCO, 2016). V tabulce níže je zobrazen vývoj GER mezi roky 2007 - 2014 pro primární, sekundární a terciární vzdělávání.

Tabulka 1: Celkový počet zapsaných studentů do škol v %

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Česká Republika	84,85	85,92	86,59	87,39	87,74	87,88	92,73	-
Moldavská Republika	71,57	70,53	69,48	69,00	69,46	70,05	70,71	-
Rumunsko	82,09	86,87	89,64	89,63	88,33	-	-	-
Ukrajina	92,96	93,42	93,44	93,52	94,13	95,42	95,43	96,11

Zdroj: UNESCO, 2016

Podle Tabulky 2 se podíl zapsaných studentů pouze v terciálním vzdělávání v Moldavsku rovnal 41,28 %. Pro srovnání s Rumunskem, kde hodnoty dosahovaly 52,17 %, v České republice 65,38 % a nejvíce na Ukrajině 80,07 %. Z těchto dat tvoří jen 31,16 % muži a zbytek jsou ženy (UNESCO, 2016). Toto svědčí o malém počtu zapojených

obyvatel v zemědělském sektoru, jelikož se ženy zřídka v budoucnu stávají farmářkami a pracují v zemědělství. Možné pozitivní dopady na rozvoj zemědělství v Moldavsku se tím výrazně limitují (Holíková et al., 2008).

Tabulka 2: Celkový počet zapsaných studentů do škol v % (terciární vzdělávání)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Česká republika	54,26	58,14	61,15	64,02	65,65	65,86	65,38	-
Moldavská republika	41,20	40,00	38,29	38,15	39,45	40,11	41,28	-
Rumunsko	58,17	66,92	71,26	67,81	62,79	-	52,17	-
Ukrajina	80,90	83,54	84,20	81,93	83,32	82,13	80,07	82,31

Zdroj: UNESCO, 2016

2.3 Boloňský proces

Důležitým mezníkem ve vývoje zvyšování kvality vysokého školství bylo podepsání Sorbonnské deklarace ministry školství Francie, Německa, Spojeného království a Itálie v roce 1998, která zavázala státy ke spolupráci ve zlepšování vzdělávacího procesu (EHEA, 2014). Hlavními cíli podepsání dohody bylo vytvoření kvalitnějšího vzdělávání, které by umožnilo větší mobilitu studentů a pedagogů, vytvoření srovnatelných dosažených titulů, statutů a zkoušek a přiznání stipendií mezi státy, které přijaly deklaraci (MSMT, 2016).

V následujícím roce došlo k podepsání Boloňské deklarace, která zavázala státy k přijetí těchto reforem. Boloňskou deklaraci podepsalo celkem 29 států včetně Moldavské republiky (MSMT, 2016). V 2010 vzniknul tzv. Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání, v rámci kterého se na konferenci každé 2 až 3 roky scházejí ministři všech zapojených zemí (EHEA, 2016). V současnosti má EHEA 48 členských států, společně

s Evropskou komisí a konsultativních členu jako je Rada Evropy, UNESCO, EUA, EURASHE, ENQA a BUSINESSEUROPE (EHEA, 2016).

2.3.1 Boloňský proces v Moldavsku

Určité kroky pro zvyšování kvality vzdělávání byly provedené i samotným Moldavskem. Jedním z nich bylo v roce 2005 připojení k Boloňskému procesu na Bergenském summitu, díky čemuž Moldavsko získalo lepší ohlas z Evropské komunity (Holíková et al., 2008). Před podepsáním deklarace byly uskutečněné legislativní úpravy v systému a příprava na přijetí kreditového systému ECTS (EDU, 2016). Na zemědělských univerzitách a institucích byly formulované nové kurzy a programy. ECTS systém vyjadřuje stupeň významnosti určitého předmětu pro studijní obor a míru zátěže studenta k danému předmětu (EC, 2016). Každému předmětu je proto přiřazen určitý počet kreditů, které student získá při absolvování příslušného předmětu. Jeden kredit odpovídá přibližně 30 hodinám práce (MSMT, 2016). Na moldavských univerzitách jsou studenti povinni získat 180 až 240 kreditů během bakalářského studia a 90 až 120 kreditů za magisterské studium. U doktorského studia hodnocení pomocí kreditů není zavedeno (Holíková et al., 2008). V roce 2005 studenti SAUM, získající 240 kreditů, dostali dodatek ke svému diplomu srovnatelným s úrovní UNESCO-CEPES (Holíková et al., 2008). Hlavními cíli ECTS systému tedy jsou: zlepšení transparentnosti a srovnatelnosti vzdělávacích programů; transparentnost a srovnatelnost kvalifikací studentů a profesorů; usnadnění vzájemného uznávání profesní kvalifikaci (Zacon, 2008).

Se zavedením nového systému souvisí i rozvojové projekty, které podpořily reformy školství v rámci Boloňského procesu. Jeden z nich je projekt uskutečňovaný ČZU na Státní agrární univerzitě s názvem „Podpora rozvoje studijních programů na Moldavské státní zemědělské univerzitě v Kišiněvě a sladování jejího vzdělávacího systému se standardy EU“ (FTZ, 2012). Podrobněji o projektu bude rozebráno v následujících kapitolách práce.

Plnění cílů daných Boloňskou deklarací kontroluje Národní rada pro monitorování zavádění Boloňského procesu v Moldavské republice, zřízená moldavskou vládou po připojení k procesu (UTM, 2016).

Díky zapojení Moldavska do Boloňského procesu dostali studenti a pedagogové vzdělávacích institucí velkou příležitost zapojení se do mezinárodních projektů a výzkumů na zahraničních univerzitách Evropy (SAUM, 2016).

2.4 Projekty podporující rozvoj moldavského vzdělávání

V dnešní době byly v Moldavsku ukončené anebo stále probíhá řada mezinárodních projektů pro podporu zlepšování vzdělávacího systému. Pouze mezi roky 2010 a 2013 bylo zahájeno třináct projektů v rámci vysokoškolského studia (EDU, 2016). V rámci programu TEMPUS byla zorganizována řada významných projektů. TEMPUS je program Evropské Unie, který podporuje modernizaci vysokoškolského vzdělávání mezi státy EU (EACEA, 2016). Podporuje institucionální spolupráci s partnerskými zeměmi východní Evropy, střední Asie, západního Balkánu a Středomořského regionu a zaměřuje se na reformy a modernizaci vysokoškolského vzdělávání v těchto státech (EACEA, 2016). Mezi ukončené projekty patří projekt podpory udržitelného a autonomního vysokoškolského systému. Projekt byl zahájen v roce 2012 a ukončen v roce 2015 ve spolupráci s Ministerstvem vzdělávání Moldavska, státní univerzitou B. P Hasdeu z Cahulu, Akademií ekonomických věd a Asociací evropských univerzit (EUA). Cílem projektu bylo podpořit institucionální a finanční autonomii vysokoškolských institucí v Moldavsku a zvýšit jejich zodpovědnost a funkci v rámci HEI's (EDU, 2016). Ve stejném roce v partnerství s francouzskou univerzitou Montpellier a akademií ekonomických věd (ASEM) byl též realizován projekt podporující speciální studentská centra (Inter-University Start-up center) pro rozvoj a podporu studentských inovací. Záměrem těchto center bylo pořádání vzdělávacích kurzů pro studenty ekonomických oborů a poskytování podpory pro jejich začínající projekty (EDU, 2016). V rámci rozvoje pedagogické kvalifikace budoucích učitelů byl podporován v roce 2010 projekt vyhodnocení a obnovy kurikula pro budoucí pedagogy vysokých škol v Moldavské republice ve spolupráci s rumunskou univerzitou Babes Bolyai a moldavskou pedagogickou univerzitou I. Creanga (EDU, 2016).

Do seznamu ukončených projektů programu TEMPUS patří též projekt východního partnerství v pedagogických inovacích v exkluzivním vzdělávání. Realizace (2012) proběhla ve spolupráci se státní pedagogickou univerzitou „Ion Creanga“ v Kišiněvě a technickým institutem z Karlsruhe. Záměrem byl rozvoj a implementace pedagogických

inovací v inkluzivním vzdělání a větší koordinace celoživotního profesionálního vzdělávání učitelů v Moldavsku, Bělorusku a na Ukrajině (EACEA, 2013).

Podpora zlepšování školství Moldavska však nekončí jen na evropské úrovni. Ve spolupráci s Ministerstvem vzdělávání Číny byla v roce 2012 poskytnuta pomoc ve formě materiálních příspěvků: 153 studentských pracovišť a kolejí bylo vybavených 1 200 novými stolními počítači. Projekt trval rok a jeho rozpočet činil přibližně 1. 300 dolarů USA (EDU, 2016).

Mezi současné projekty patří projekt financování světovou bankou s názvem „Reforma vzdělávacího systému v Moldavsku (PRIM)“. Doba realizace projektu je stanovena od dubna 2013 do srpna 2018. Rozpočet projektu je stanoven ve výši 40. mil amerických dolarů a podporuje reformní programy aktivit vlády, které zvýší kvalitu vzdělávání na školách a povedou k efektivnějšímu vzdělávacímu systému (EDU, 2016).

Mezi další současné projekty financované Evropskou unií, realizovaných od ledna 2014 do prosince 2017 ve spolupráci s ministerstvem vzdělávání Moldavska a německou společností GOPA Consultants Worldwide, je projekt "Technické pomoci ve vzdělávání a odborné přípravy v Moldavsku". Cílem projektu je, jak název sám o sobě říká, podpora reformy vzdělávání a odborné přípravy v Moldavsku. Kromě technické pomoci, EU podporuje projekt také přidělením finančního příspěvku ve výši 25 mil. eur. Záměrem projektu je modernizovat a zefektivnit systém odborného technického vzdělávání ve státě prostřednictvím přípravy kompetentní a kvalifikované pracovní síly s cílem zvýšení ekonomické konkurenceschopnosti země tak, aby odpovídala současným a budoucím požadavkům trhu (EDU, 2016).

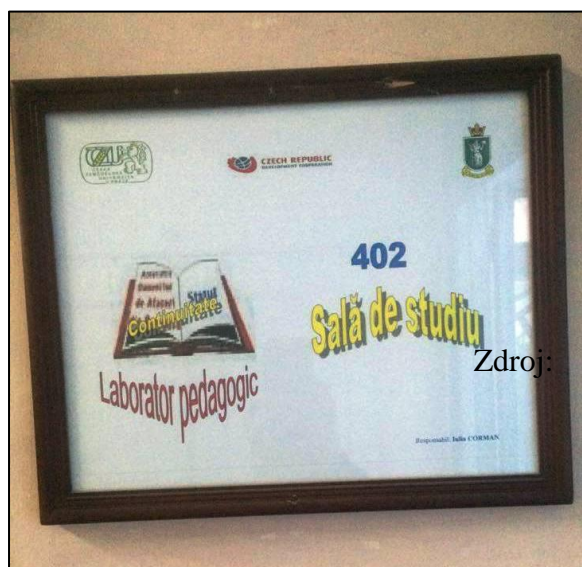
2.4.1 České rozvojové projekty v Moldavsku

Česká republika se po vstupu do OECD a Evropské unie stala dárcovskou zemí a zavázala se k snížení chudoby ve světě a k pomoci rozvojovým státům (Kavan et al., 2015). Prostřednictvím České rozvojové agentury je zodpovědná za realizaci projektů bilaterální zahraniční rozvojové spolupráce (MZV, 2015). V oblasti zlepšení vzdělávacího procesu v Moldavsku byly uskutečněny řady projektů na zvýšení kvality vzdělávání ve státě. Díky podpoře humanitární organizace ADRA ve spolupráci s Českou rozvojovou

agenturou byly úspěšně realizované následující projekty. „Projekt inkluzivního vzdělávání“ (2010), který je zaměřen na děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Jedná se o děti invalidní, s nejrůznějšími poruchami nebo se sníženou schopností integrace. V rámci programu byla realizována inkluzivní školka pro zdravé i postižené děti (ADRA, 2014). V návaznosti na předchozí projekt byl uskutečněn další projekt s názvem „Rozšiřování úspěšného modelu inkluzivního předškolního vzdělávání v Moldavsku“. V současnosti probíhá projekt „Šíření inkluzivního vzdělávání a zlepšení hygienických podmínek v mateřských školách“, zaměřený na podporu rozšíření inkluzivního vzdělávání a zlepšení přístupu k pitné vodě a sanitárním zařízením v mateřských školách na jihu Moldavska. V rámci projektu se budou konat školicí a osvětové aktivity pro pracovníky a rodiče vybraných školek s cílem zmírnění předsudků vůči dětem se speciálními potřebami a zohledňování jejich potřeb v běžné výuce (ADRA, 2016).

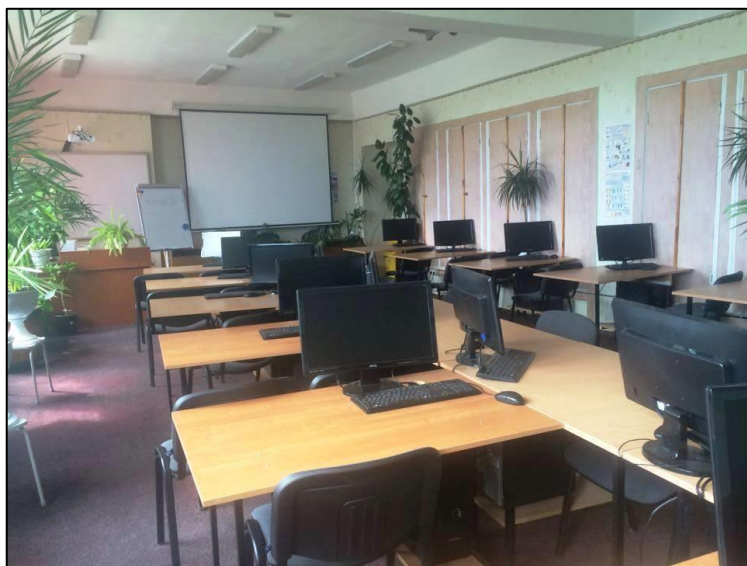
V oblasti univerzitního vzdělávání v Moldavsku probíhaly další projekty v rámci spolupráce České zemědělské univerzity a Státní agrární univerzity v Kišiněvě. První z nich nazvaný „Podpora rozvoje studijních programů na Moldavské státní zemědělské univerzitě v Kišiněvě a sladování jejího vzdělávacího systému se standardy EU“ byl zahájen v roce 2006 a ukončen v roce 2008 (FTZ, 2012). Hlavním cílem projektu byl rozvoj moldavského zemědělského vysokého školství s cílem zvýšení konkurenceschopnosti moldavského zemědělství, čehož bylo dosaženo pomocí reorganizace studijních plánů podle Boloňské deklarace, přehodnocení stávajících studijních předmětů a zavedení nových environmentálně orientovaných studijních programů do kurikula (Havrland, 2008). V rámci studijní osnovy byly formulované programy orientované na ekologii a životní prostředí jak v sektoru výzkumu, tak i v samotné výuce (Havrland et al., 2010). V rámci projektu byly organizovány kvalifikační kurzy pro vybrané pracovníky SAUM, jejichž přínosnost a efektivitu na zlepšení kvality výuky univerzity je zkoumáno ve výsledcích bakalářské práce. Součástí projektu byla realizace „vědecko-pedagogické laboratoří“, zavedenou v rámci formulování nových výzkumných a poradenských aktivit pro studenty a učitele v problematice výuky na univerzitě. S ohledem na problematiku fosilních paliv a jejich opatřením v Moldavsku byla také založena a následně certifikována v rámci projektů laboratoř bio energie. (FTZ, 2012)

Obrázek 2: „Vědecko-pedagogické laboratoř“

Zdroj: Cristina Conea, 2016

Obrázek 3: Učebna pedagogické laboratoře

Zdroj: Cristina Conea, 2016

Obrázek 4: Laboratoř bio energie

Zdroj: Cristina Conea, 2016

Dalším projektem navazující na předchozí, realizovaný Fakultou tropického zemědělství ČZU v letech 2012 až 2013 na SAUM, byl projekt „Podpora zvyšování kvality výuky na Moldavské státní agrární univerzitě v Kišiněvě“. Projekt byl formulován v rámci širšího programu České rozvojové agentury nazvaný „Mise českých učitelů v rozvojových zemích světa,“ s cílem podpory zvýšení kvality vysokoškolského vzdělávání v partnerských rozvojových státech (Ivanova et al., 2014).

Pozitivní dopady projektů se mají odrazit na rozvoji moldavského zemědělství a venkova prostřednictvím zlepšení kvality vysokoškolského zemědělského vzdělávání a lepší přípravy zemědělských odborníků (Havrland et al., 2010). Hlavní cíle realizace projektů byly ve zkratce nazvané ICP, čili Informatizace moldavské agrární univerzity, certifikace Laboratoře Bioenergetiky a Podpora činnosti Vědecko-pedagogické laboratoře (FTZ, 2012).

2.4.2 České rozvojové projekty ve světě

Česká republika se aktivně zapojuje do aktivit souvisejících s rozvojem vzdělávacího procesu v různých rozvojových státech. Ve snaze o zlepšení kvality vysokoškolského vzdělávání je Fakulta tropického zemědělství svou prací zapojená do řady programů v široké škále rozvojových států světa. Jedním z těchto států je Kambodža a její ukončený projekt „Zvyšování kvality vysokého zemědělského školství v Kambodži“ (2012-2013). Stejně jako v předchozích projektech, i tento projekt byl zaměřen na podporu zlepšení kvality zemědělského vysokoškolského vzdělávání prostřednictvím spolupráce odborníků z ČZU a RUA (FTZ, 2012).

Prioritou nové vlády Gruzie a mezinárodních donorů jsou malé a střední zemědělské podniky státu. S tím souvisí již ukončený projekt FTZ (2014-2015) „Zvyšování kvality výuky na Státní Univerzitě Akaki Tsereli“, který přispěl k vyplnění mezer gruzínského vysokého školství v oblasti rozvoje zemědělských podniků (FTZ, 2012). Prostřednictvím přenosů know-how mezi ČZU v Praze a ATSU, zvýšením kapacit akademických pracovníků, zajištěním analýzy stávajících mezinárodních vztahů a zajištění potřebného materiálního vybavení fakult byly dosaženy hlavní cíle tohoto projektu (FTZ, 2012).

V sousedních státech Moldavska, jako je například Ukrajina, jsou současně realizované programy na zvýšení kvality vzdělávání na agrárních vysokých školách. Jedním z nich je projekt „Podpora harmonizace Boloňského systému vysokého školství zemědělských vysokých škol na Ukrajině“ (2015-2016). K přínosu projektu ve vzdělávání by mělo dojít podle Boloňských principů evropského vysokého školství prostřednictvím pilotních aktivit na Národní zemědělské univerzitě v Sumy (FTZ, 2012). Podobně jako u předchozích projektů se hlavními cíli dosahuje prostřednictvím transferů know-how, přímým působením českých pedagogů na univerzitě, upevněním mezinárodních vztahů mezi českými a ukrajinskými zemědělskými univerzitami a zkvalitněním výukových hodin (FTZ, 2012).

3 CÍL PRÁCE

3.1 Hlavní cíl práce:

Hlavním cílem bakalářské práce je analýza efektivity aktivit českých projektů na zlepšení kvality vzdělávacího procesu na Moldavské státní agrární univerzitě v Kišiněvě (SAUM)

3.2 Specifické cíle práce:

- a) Pomocí zpracování literární rešerše z dostupných zdrojů popsat a analyzovat moldavský vzdělávací systém a odvodit jeho postupný vývoj během několika let;
- b) Shrnout veškeré informace z dostupných zdrojů o existujících mezinárodních projektech a projektech uskutečněných ve spolupráci s Českou zemědělskou univerzitou se zaměřením na zlepšení vzdělávacího procesu v Moldavsku;
- c) Pomocí dotazníkového šetření zjistit prospěšnost a efektivitu uplatnění českých projektů při zlepšení vzdělávacího procesu na Moldavské státní agrární univerzitě v Kišiněvě.

4 METODIKA PRÁCE

4.1 Metodika literární rešerše

Metodika práce je postavena na rešeršní analýze dostupných zdrojů jak starších, tak i novějších, zabývajících se rozvojem vzdělávání v Moldavské republice. Byla použita odborná literatura ve formě odborných článků z vědeckých časopisů *Communist and Post-Communist Studies*, *Agrarian Science*, *Procedia Economics and Finance*, *Current Issues in Comparative Education*, *Agricultura Tropica et Subtropica*. Vyhledávání článků probíhalo převážně přes odborné elektronické databáze Science Direct, ProQuest, Scopus. Vyhledávání v databázích probíhalo pomocí následujících klíčových slov: Moldavská republika, zemědělství, vzdělávací systém, rozvojové projekty, Moldavská státní agrární univerzita. Byly použité také oficiální internetové stránky Moldavské státní agrární univerzity v Kišiněvě, České zemědělské univerzity v Praze, českých a světových organizací zabývajících se rozvojovou pomocí jako je Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, UNESCO, FAOSTAT a dalších. Na těchto webových stránkách bylo možné nalézt užitečné publikace a dokumenty o konkrétních projektech a výzkumech.

4.2 Metodika výzkum

4.2.1 Sběr dat

Sběr dat ohledně realizace vzdělávacích kvalifikačních kurzů probíhal na Moldavské státní zemědělské univerzitě v Kišiněvě. Dotazníky byly předloženy pedagogům SAUM pro vyplnění v září roku 2015 na čtyřech fakultách: na provozně ekonomické fakultě, fakultě zemědělského inženýrství a dopravy, fakultě katastru nemovitosti a práva a na fakultě živočišné výroby a biotechnologií. Téhož roku proběhlo i samostatné šetření ve formě ústního pohovoru s pedagogy univerzity. Celkově bylo vyplněno 22 dotazníků.

4.2.2 Struktura dotazníku

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 22 pedagogů z Moldavské státní zemědělské univerzity z provozně ekonomické fakulty, zemědělského inženýrství a

dopravy, fakulty katastru nemovitosti a práva, živočišné výroby a biotechnologií. Dotazník v ruském jazyce se skládal z 19 otázek, které byly otevřené, uzavřené i polo uzavřené. Otázky pro pedagogy univerzity byly zaměřené na věk, jejich pedagogický statut, na jakých fakultách vyučují, jakých kvalifikačních kurzů se zúčastnili v rámci projektů organizovaných Českou zemědělskou univerzitou v Praze a dalších mezinárodních kurzů pro zlepšení pedagogické kvalifikace. Také byly položeny otázky zabývající se názory pedagogů na nedostatky kurzů v rámci jejich provedení českými experty. Sběr dat se také soustředil i na získané znalosti a přínosy kurzů pro pedagogy SAUM po její absolvování. Dotazník v ruském a českém jazyce je k nahlédnutí v příloze.

4.2.3 Analýza dat

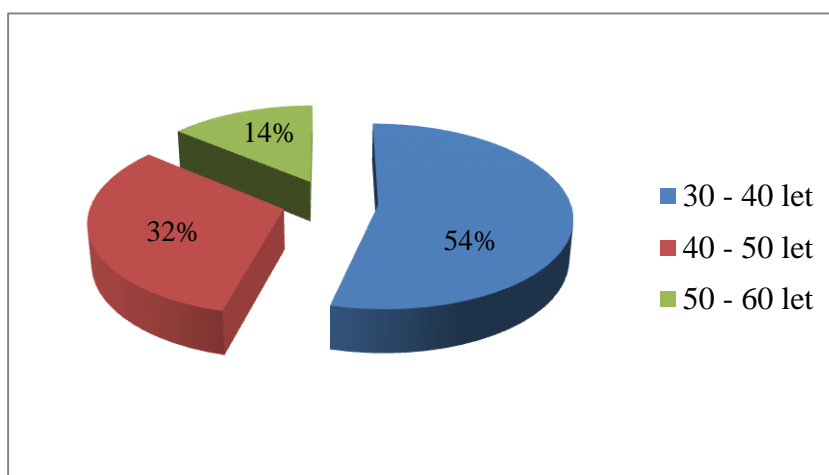
Získaná data byla zpracována v programu Microsoft Office Excel, znázorněna v tabulkách a dále interpretována. Při vyhodnocení dotazníků byla použita deskriptivní metoda výzkumu.

5 VÝSLEDKY

5.1 Pohlaví a věk respondentů

Dotazovaní byli jak mužského, tak i ženského pohlaví. Převažovali však respondenti ženského pohlaví s počtem 15 účastníků. Pedagozi mužského pohlaví byli zastoupení v počtu 7 respondentů. Otázka na stáří respondentů byla koncipována jako otevřená otázka, tedy svůj věk si každý z pedagogů vyplnil sám. Výsledné odpovědi jsou zaznamenána v následujícím grafu.

Celkem 54 % respondentů bylo ve věku mezi 30 – 40 lety. Další skupina respondentů ve věku 40 – 50 let byla zastoupena 32 % a zbylých 14 % dotazovaných patřilo do věkové kategorie 50 - 60 let. Toto odpovídá skutečnosti, že většina pedagogů již na univerzitě vyučuje mnoho let.

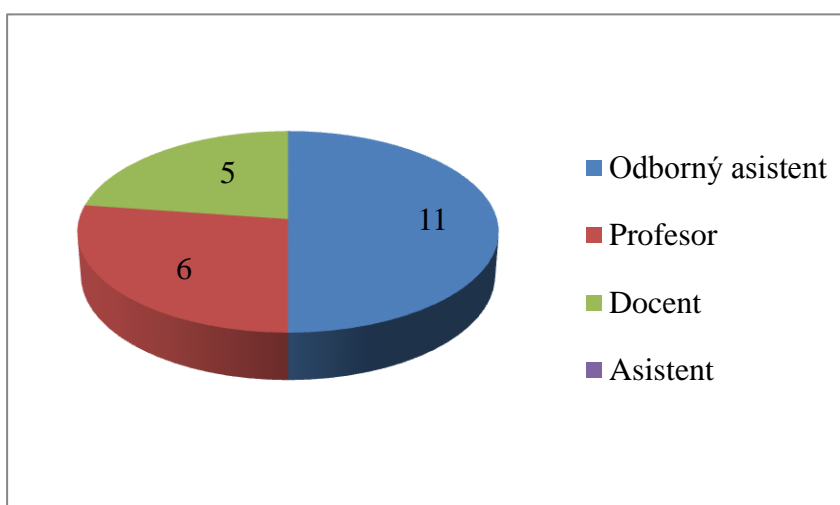

Graf 2: Rozdělení respondentů podle věkové kategorie

5.2 Doba působností na univerzitě a profesní složení

Ze šetření vyplývá, že většina dotazovaných učí na univerzitě poměrně dlouhou dobu a vzhledem k tomu je možno konstatovat, že má velkou zkušenost ve svém oboru. Nejdelší doba studia je u jednoho z respondentů 25 let, na druhou stranu nejkratší činí 8 let.

Profesní složení respondentů bylo následující: Většina respondentů byli odborní asistenti v počtu 11 účastníků, profesorů bylo 6 a docenti byli zastoupeni v počtu 5 respondentů. Žádní asistenti se tohoto šetření nezúčastnili.

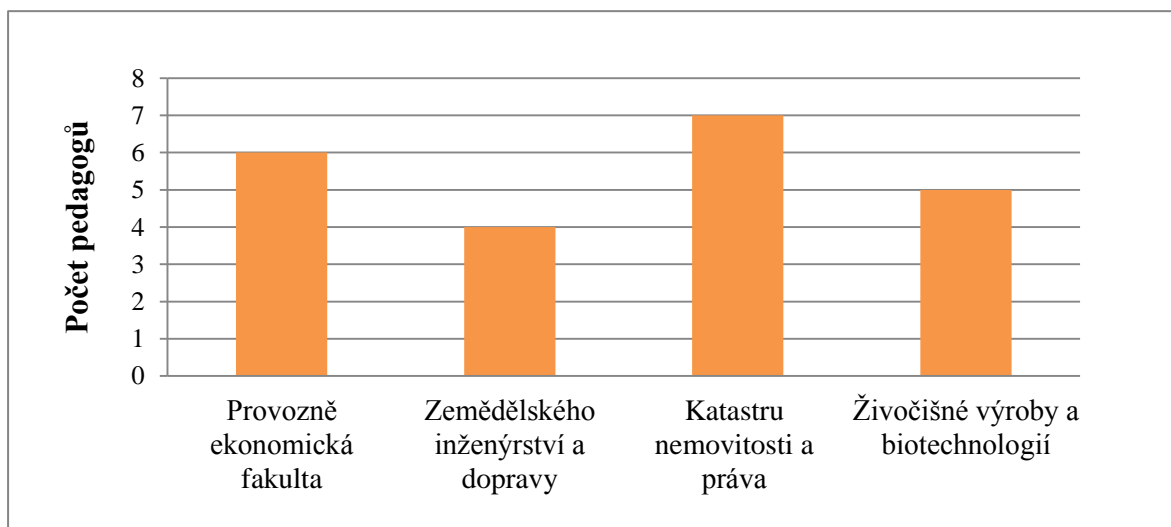

Graf 3: Rozdělení respondentů podle profesního složení

5.3 Fakulta a typ výuky

Šetření probíhalo na čtyřech fakultách SAUM: na provozně ekonomické fakultě, fakultě zemědělského inženýrství a dopravy, fakultě katastru nemovitostí a práva a na fakultě živočišné výroby a biotechnologií. Největší počet zúčastněných pedagogů byl z fakulty katastru nemovitosti a práva. Z této fakulty vyplnilo dotazník 7 pedagogů. Dále následovala fakulta ekonomická, zde bylo přítomno 6 pedagogů. Z fakulty zemědělského inženýrství a dopravy se zúčastnili 4 profesorů a nejméně vyplněných dotazníků přišlo z fakulty živočišné výroby a biotechnologií v počtu 5 respondentů. Dále v dotazníku následovala otázka na to, jaký typ výuky vede pedagog na univerzitě, zda cvičení, přednášku anebo oba typy výuky. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že pouze přednášku

nevedl žádný z pedagogů. Pouze 1 respondent učil cvičení a ostatní 21 profesorů učili oba typů výuky.

Graf 4: Počet pedagogů z vybraných fakult SAUM

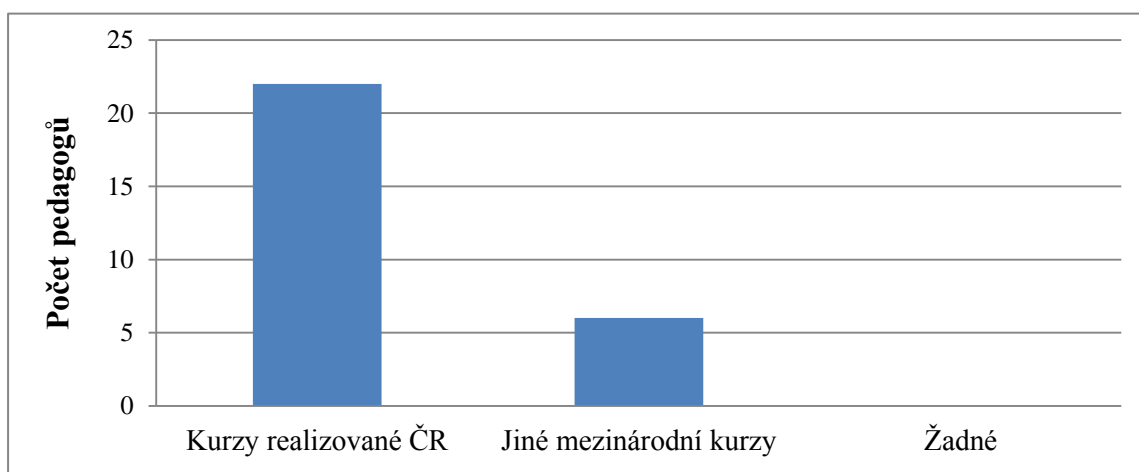
5.4 Vyučované předměty na vybraných fakultách SAUM

Nejvíce zastoupených předmětů bylo u pedagogů působících na fakultě katastru nemovitostí a práva, s počtem 10 předmětů. Respondenti učí předměty jako právo, administrativní právo, trestní právo, právo evropské unie a kriminalistiku. Dále jsou to organizace a mechanizace zemědělské práce, ekonomika katastru nemovitostí, geografické informační systémy, agrometeorologie a teoretické základy pozemkové organizace. Nejméně vyučovaných předmětů, s počtem 3 předmětů, bylo zaznamenáno u profesorů z provozně ekonomické fakulty. Pedagogové působící na této fakultě vyučují následující předměty: Základy mikro a makro ekonomie, ekonomika Moldavska, evropská ekonomická integrace. Respondenti z fakulty zemědělského inženýrství a dopravy jsou zodpovědní za výuku předmětů: automobilové a traktorové přístroje, teorie technik traktorů a automobilů, zemědělská dopravní zařízení, stroje a zařízení v biotechnologickém průmyslu, elektroinstalace a elektronika automobilů, technologické projektování přepravních společností, termomechanické technologie, bezpečnost a ochrana zdraví při práci. Celkem tedy na této fakultě vyučují 8 předmětů. O něco více předmětů než u pedagogů ekonomické fakulty bylo zastoupeno u fakulty živočišné výroby a

biotechnologií. Profesori vyučují tyto 4 předměty: produkce mléka a jeho užití, produkce mléčných výrobků, produkce živočišných výrobků a genetika.

5.5 Školení na kurzech pedagogické kvalifikace

Následující dvě otázky dotazníku se zaměřují, na jakých kurzů pedagogické kvalifikace se pedagogové univerzity zúčastnili. U první otázky si profesori mohli vybrat ze tří možných odpovědí: Účast na kurzech uspořádaných Českou zemědělskou univerzitou v rámci spolupráce se SAUM, účast na jiných kurzech anebo na žádných. Všichni pedagogové prošli školením na kurzech organizovaných Českou zemědělskou univerzitou. 6 z nich se zúčastnilo i jiných kvalifikačních kurzů. Pedagogové, kteří absolvovali jiné kurzy pedagogické kvalifikace, museli zodpovědět, o jaký typ kurzu se konkrétně jednalo. Ze šetření vyplývá, že dotazovaní respondenti se zúčastnili jak kurzů organizovaných přímo na Státní agrární univerzitě, tak i na jiných moldavských univerzitách anebo dokonce i v zahraničí. Mezi kurzy organizované na SAUM patřil i francouzsko-rumunský kurz zaměřený na kvalifikaci v oblasti pedagogické organizace a psychologické přípravy. Tohoto kurzu se zúčastnil pouze 1 respondent. Dále byly uspořádané projekty ve spolupráci SAUM s německými univerzitami IAMO a Martin Luther Universität Halle. Těchto kurzů se zúčastnili 2 respondenti. Školení prováděného mimo univerzitu se zúčastnilo také 2 profesorů. Jednalo se o školení na pedagogické Univerzitě Ion Creanga z Kišiněva, avšak název kurzu nebyl uveden. Pouze 1 respondent prošel školením v zahraničí v Číně.

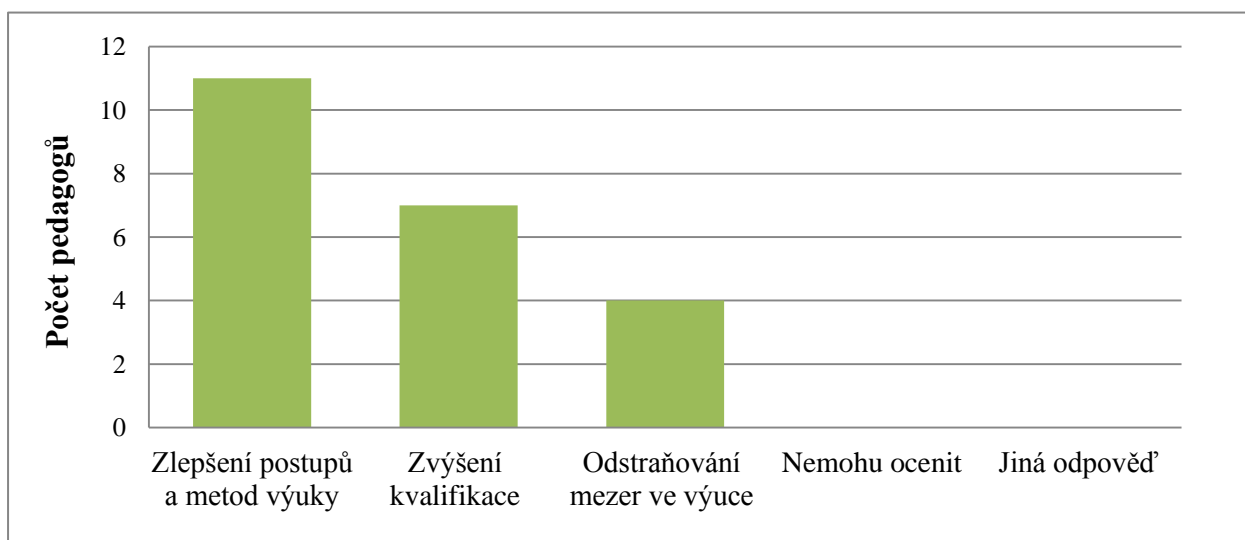
Graf 5: Počet pedagogů zúčastněných na kurzech pedagogické kvalifikace

5.6 Zaměření kurzů organizovaných Českou zemědělskou univerzitou

Cílem další otázky bylo zjistit zaměření českých kurzů pedagogické kvalifikace. Otázka byla otevřená a pedagogové museli doplnit svou odpověď do vymezeného místa. Podle šetření dat bylo zjištěno, že se všichni pedagogové zúčastnili kurzů stejného zaměření: *pedagogika, psychologie a didaktika vyučování*.

5.7 Získaný přínos z absolvování českých kvalifikačních kurzů

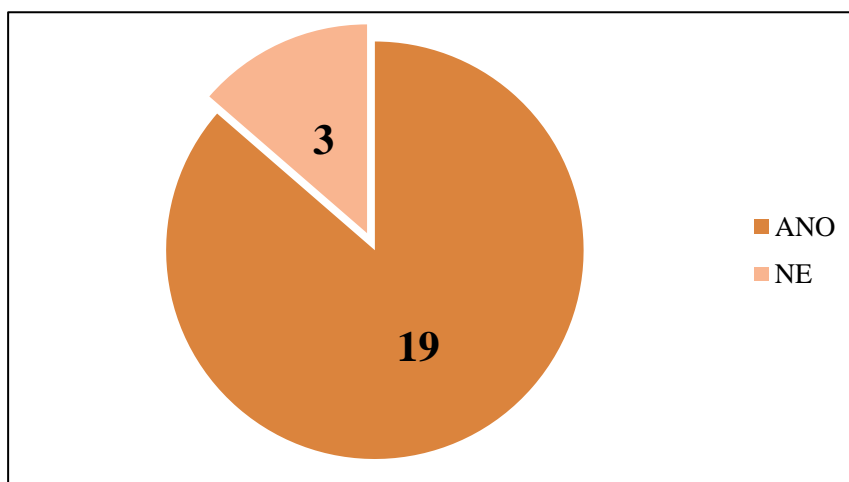
Názorem pedagogů na výhody přinášející provedení takového typu kurzů na univerzitě se zabývá otázka pod číslem 12. Respondenti měli na výběr ze čtyř možných odpovědí anebo mohli zvolit jinou odpověď a vypsát ji. Pedagogové mohli zvolit následující možné odpovědi: za a) pomáhá k zvýšení kvalifikace, b) přispívá ke zlepšení postupů a metod výuky, c) odstraňuje nedostatky ve výuce, d) nemohu hodnotit. Nejvíce přínosným podle pedagogů SAUM bylo zlepšení postupů a metod výuky. Tuto odpověď zvolili největší počet respondentů, v počtu 11 účastníků. O něco méně přínosným je podle pedagogů zvýšení jejich kvalifikace. Tuto možnost zvolilo 7 respondentů. Podle zbylých 4 dotazovaných je odstraňování nedostatků ve výuce největší výhodou provedení takového typu kurzů. Nikdo z účastníků dotazníkového šetření nezvolil poslední dvě odpovědi.

Graf 6: Jaké výhody získali pedagogové po absolvování českých kurzů pedagogické kvalifikace?

5.8 Nedostatky v organizaci českých kvalifikačních kurzů

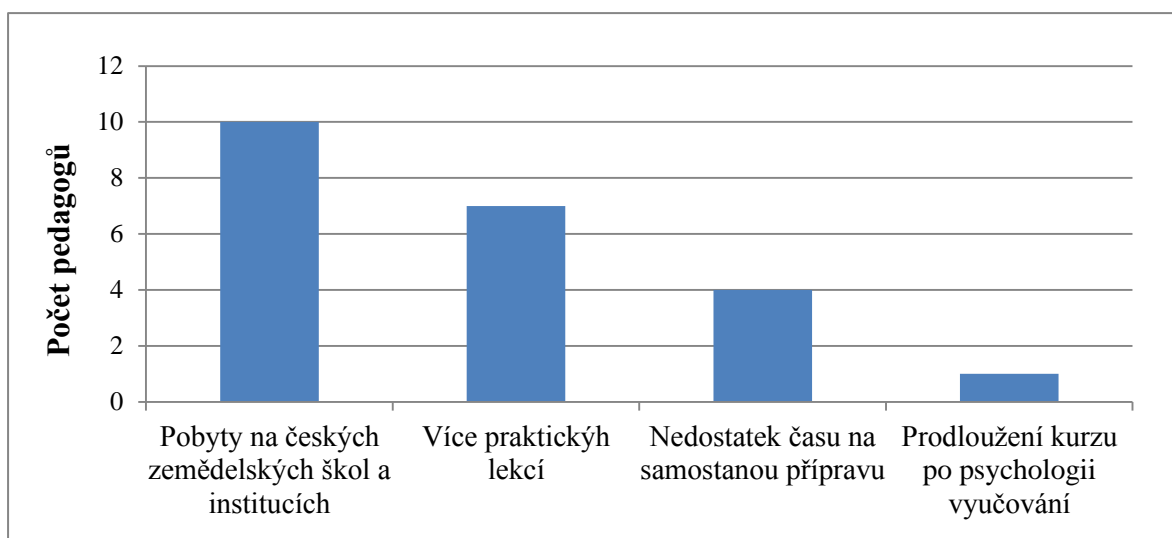
Cílem dalších dvou otázek pod číslem 13. a 14. bylo zjistit, jaké nedostatky byly přítomné v rámci organizace kurzů realizovaného ČZU. Profesori měli na výběr ze dvou možností odpovědi ANO nebo NE. Při zvolení kladné možnosti odpovědi, museli jí odůvodnit. Z grafu vyplývá, že většina pedagogů, celkem 19 respondentů, nevidí žádné nedostatky v organizaci českých kurzů. Zbylých 3 vidí mezery v organizaci českého kurzu, zejména v nedostatečné praktické části a v převažující teoretické, v časovém omezení a nedostatku zahraničních pobytů pro výměnu zkušeností přímo na českých zemědělských univerzitách a institucích.

Graf 7: Existují nedostatky v organizaci kvalifikačních kurzů českými odborníky?

5.9 Návrhy na vylepšení českých kvalifikačních kurzů

Otázka pod číslem 16. je vytvořena s cílem zjištění, čeho podle mínění pedagogů postrádali české kurzy a co by se mohlo doplnit při realizace kurzů. Z následujícího grafu vyplývají nejčastější odpovědi profesorů. 10 respondentů by uvítalo zahraniční pobyty přímo na České zemědělské univerzitě v Praze a dalších zemědělských institucích v České republice. Dalších 7 profesorů by doplnilo do kurzu více praktických lekcí a méně teoretických. 4 profesorů uvedlo, že neměli dostatek času na samostatnou přípravu. 1 z respondentů by měl zájem o prodloužení kurzu po psychologii vyučování.

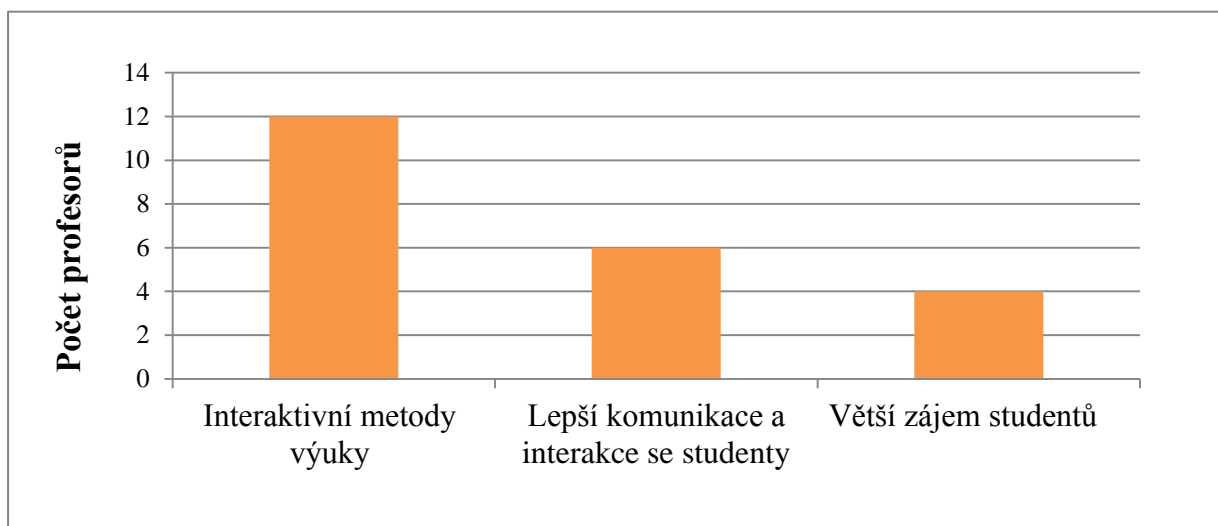

Graf 8: Čeho postrádaly české kvalifikační kurzy a co by se mohlo doplnit navíc?

5.10 Uplatnění a vliv získaných znalostí ve výuce

U dalších dvou otázek mělo dotazníkové šetření za cíl zjistit, zda pedagogové uplatnili při své výuce znalosti získané z českých kurzů a jak se nové poznatky a znalosti projeví při výuce studentů. První otázka je uzavřená s možností odpovědi ANO nebo NE. Na tuto otázku všichni odpověděli kladně, což znamená, že každý z profesorů použil nové znalosti z kvalifikačních kurzů při výuce. V rámci druhé polo uzavřené otázky respondenti museli vybrat ze dvou vyhovujících odpovědí a odůvodnit vybranou variantu. Všichni profesori odpověděli, že vliv na vyučování studentů po absolvování českých kurzů pedagogické kvalifikace byl pozitivní. 12 z pedagogů po absolvování českého kurzu začalo

používat na svých přednáškách interaktivní metody výuky jako Power Pointové prezentace. U 6 respondentů se zlepšila komunikace a interakce se studenty. U 4 z dotazovaných, díky novým metodám a technikám vyučování, získaných v rámci českých kurzů, se zvýšila zainteresovanost studentů na přednáškách a také byl zaznamenán větší zájem studentů o látku, která byla vyučujícím prezentována.

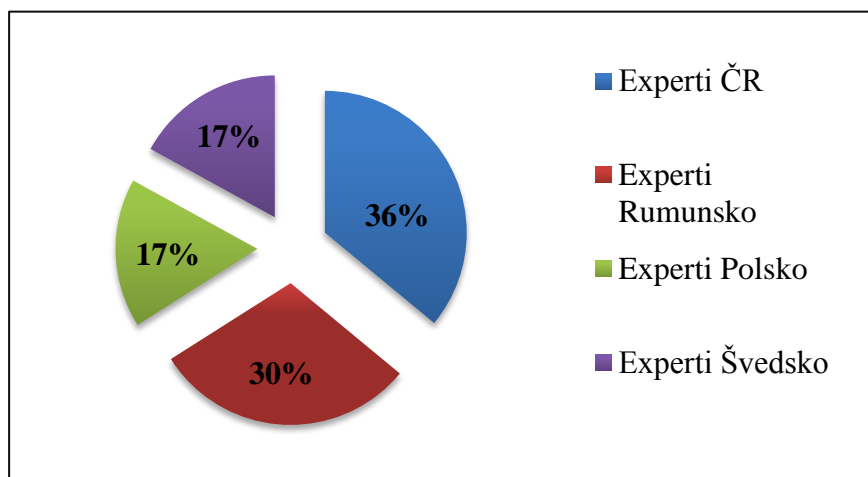

Graf 9: Jaký vliv mají znalostí získané z českých kurzů při výuce studentů?

5.11 Kvalifikační kurzy v rámci dalších mezinárodních projektů

Cílem této otázky bylo zjistit, jací experti dalších mezinárodních kurzů uspořádaných na SAUM byli nejlepší a nejvíce vyhovující pro příjem nových informací. Otázka byla polo uzavřená a respondenti mohli zvolit více možností odpovědí. Výsledky jsou uvedeny v procentech. Podle uvedeného grafu lze konstatovat, že dotazovaní upřednostňovali kurzy realizované experty z České republiky, jelikož právě ti obdrželi nejvíce hlasů. 6 respondentů lépe porozumělo přednášeným informacím díky předchozím zkušenostem a znalostem získaných z minulých projektů. 4 respondenti považovali za lepší české kurzy díky kvalitnímu provedení seminářů jeho experty a zbylí 3 odůvodnili svou odpověď tím, že díky již navázaným kontaktům z předchozího projektu existovala během seminářů dobrá zpětná vazba mezi pedagogy SAUM a odborníky ČZU. Podle sečtených hlasů na druhém místě experti z Rumunska. Všichni respondenti odůvodnili svoji odpověď

stejně a to tím, že seminář byl přednášen v rumunštině, a proto zde nebyla přítomna jazyková bariéra mezi přednášejícími a posluchači. Dále se umístili experti z Polska. 6 z pedagogů SAUM upřednostnilo polské kurzy díky jejich kvalitní organizaci. Ve stejném počtu hlasů jak u odborníků z Polska se umístili švédští experti a všem respondentům vyhovovaly tyto semináře díky jejich kvalitnímu provedení.

Graf 10: Experty z jakých národností byla pedagogům nejlépe přednesená nová informace?

5.12 Přínosnost a efektivita českých kurzů pedagogické kvalifikace

Nakonec byla dotazovaným položena poslední otázka, a to zda považují kvalifikační kurzy českých odborníků v rámci realizovaných projektů za přínosné a efektivní a v návaznosti na to, jestli by nadále měli zájem o realizaci dalších podobných kurzů na univerzitě. V rámci této otázky byly dané tři možnosti odpovědi ANO nebo NE a jinou možností a popsat je.

Vzhledem k tomu, že všichni respondenti odpověděli kladně, lze konstatovat, že české kurzy pedagogické kvalifikace v rámci dalších realizovaných projektů budou přínosnými a efektivními pro pedagogy a tím pozitivně ovlivní proces výuky na univerzitě.

6 DISKUZE

Výsledky dotazníkového šetření ukazují, že získaný přínos z absolvování českých kvalifikačních kurzů pro pedagogy SAUM byl pozitivní. Podle profesorů přínos spočívá v zlepšení postupů a metod výuky. O něco méně přínosným je podle pedagogů zvýšení jejich kvalifikace. Podle zbylých dotazovaných je odstraňování nedostatků ve výuce největší výhodou provedení takového typu kurzů. Tyto výsledky jsou srovnatelné s výsledky podobného výzkumu (Demir, 2013), zabývající se školením pedagogů v Turecku, v rámci programu multikulturní výuky a vzdělávání. Podle pedagogů, absolvujících tento kurz, přínos kurzu spočívá v osobním a profesionálním rozvoji. Zlepšuje znalosti a dovednosti o různých vyučovacích strategiích, metodách a technik výuky (Demir & Ozden, 2013). V neposlední řadě se profesori potvrdili, že se osobně cítí více kompetentní a jistí během svých přednášek a také zlepšuje se jejich profesní kvalifikaci.

Výsledky bakalářské práce se mohou také srovnat i s výsledky šetření stejných kvalifikačních kurzů uskutečněných v rámci projektu TEMPUS na Ukrajině (EACEA, 2016). Podle pedagogů absolvujících tyto kurzy společná práce se svými kolegy z EU umožnilo zvýšení jejich znalostí v oboru, zavedení nových metod a technik výuky a navázání kontaktů a spolupráce na dalších zahraničních výzkumech i po ukončení projektů (EACEA, 2016). Přínosnost navázání kontaktů a spolupráce se zahraničními kolegy během kurzů se potvrdila i ve výsledcích bakalářské prací. Pedagogové potvrdili, že díky již navázaným kontaktům z předchozích projektů existovala během současných kurzů dobrá zpětná vazba mezi pedagogy SAUM a odborníky ČZU, tedy příjem nových informací a poznatku byl jednodušší a lepší.

Šetření se dále zabývalo vlivem nových získaných znalostí a poznatků po absolvování kvalifikačních kurzů na výuce studentů. Z šetření vyplývá, že pedagogové začali po absolvování českých kurzů používat na svých přednáškách interaktivní metody výuky jako Power Pointové prezentace. U několika respondentů se zlepšila komunikace a interakce se studenty a u ostatních dotazovaných, díky novým metodám a technikám vyučování, získaných v rámci českých kurzů, se zvýšila zainteresovanost studentů na přednáškách a také byl zaznamenán větší zájem studentů o látku, která byla vyučujícím prezentována. Podobný průzkum zabývající se stejnou problematikou je sborník pana

Powella Davida „Educational technologies for maturing democratic approaches to educational practices in Ukraine“. Sborník zkoumá dopady amerického kurzu pedagogické kvalifikaci na proces zlepšení vzdělávání na Státní pedagogické univerzitě z Vinicí. Výzkum došel k závěru, že po absolvování amerického kurzu, pedagogové VSPU začali používat více inovativních technologií při vyučování studentů. Byly zavedené elektronické manuály a digitální učebny, které zjednodušily komunikaci mezi pedagogy a studenty. Ze strany studentů bylo zjištěno, že 43 % studentů ocenilo jednoduchost a flexibilitu přístupu ve výuce. 32 % z nich tvrdilo, že po školení pedagogů se zlepšila interakce mezi pedagogem a studentem a 27 % studentů potvrdilo, že nové kurzy jsou zajímavější na rozdíl od předchozích starých (Powell et al., 2015). Průzkum této práce vykazuje pozitivní vliv nových znalostí a poznatků získaných z kvalifikačního amerického kurzu, tedy výsledky jsou srovnatelné s výsledky bakalářské práce.

7 ZÁVĚR

Vzdělávací systém moldavského školství během posledních let prošel a nadále prochází řadou změn. Jedním z významných kroků bylo připojení Moldavské republiky k Boloňskému procesu a tedy začlenění univerzit do evropského vzdělávacího prostředí. Díky větší spolupráce na mezinárodním měřítku se moldavské školy stále více přibližují evropským standardům vzdělávání. Moldavská státní agrární univerzita je tomu dobrým příkladem. V posledních letech se stále více zapojuje do mezinárodních programů a projektů. Ve spolupráci České zemědělské univerzity a Moldavské státní agrární univerzity byly realizované dva projekty. Oba projekty se výrazně podílely na zkvalitnění vzdělávacího procesu na univerzitě. Také k tomu přispěla spolupráce SAUM v rámci dalších mezinárodních programů jako je například evropský program podporující modernizaci vysokého školství Tempus.

Podle výsledků výzkumu bakalářské práce lze potvrdit úspěšnost a přínosnost konání českých projektů na SAUM. Podle dotazníkového šetření většina respondentů v počtu 36 % upřednostňuje kurzy vedené českými experty a 19 z 22 účastníků nevidí žádné nedostatky v organizaci kvalifikačních kurzů v rámci projektu. Prostřednictvím těchto kurzů pedagogické kvalifikace respondenti začali více používat během svých přednášek moderní interaktivní metody výuky, zlepšila se interakce se studenty díky novým metodám a technikám vyučování a tedy i zainteresovanost studentů během přednášek. Někteří respondenti se začali cítit dokonce více jistí v tom, co přednáší na hodinách. Z těchto výsledků lze konstatovat, že kvalita výuky na vybraných fakultách univerzity se značně zlepšila.

Podle výsledků šetření bylo zřejmé, že školení v rámci českých projektů by mělo navazovat na praktickou část. 7 respondentů by přidalo více praktických lekcí a méně teoretických. 10 z nich by uvítalo pobyty přímo na českých zemědělských univerzitách a institucích. Navázání kontaktů s dalšími pedagogy a vzájemná výměna zkušeností a znalostí v oboru by pozitivně přispělo k rozvoji moldavského zemědělství prostřednictvím zlepšení kvality vysokoškolského zemědělského vzdělávání a lepší přípravy zemědělských odborníků.

8 REFERENCE

ADRA. 2014. Rozvojové projekty. Available at <http://adra.cz/pomoc-v-zahranici/rozvojove-projekty>: Accessed 2016-04-11.

ADRA. 2014. Moldavsko - Šíření inkluzivního vzdělávání a zlepšení hygienických podmínek v mateřských školách. Available at <http://adra.cz/pomoc-v-zahranici/rozvojove-projekty/moldavsko--sireni-inkluzivniho-vzdelavani-a-zlepseni-hygienickych-podminek-v-materskych-skolach>: Accessed 2016-04-11.

ADRA. 2014. Moldavsko - Inkluzivní vzdělávání. Available at <http://adra.cz/pomoc-v-zahranici/rozvojove-projekty/moldavsko--inkluzivni-vzdelavani>: Accessed at 2016-04-11.

Beynaghi A, Trencher G, Moztafzadeh F, Mozafari M, Maknoon R a Leal W. 2016. Future sustainability scenarios for universities: moving beyond the United Nations Decade of Education for Sustainable Development. *Journal of Cleaner Production* 112: 3464-3478.

Člověk v tísní. 2008. Globální problémy a rozvojová spolupráce. Available at http://www.rozvojovka.cz/download/pdf/pdfs_136.pdf: Accessed 2016-02-03.

Csaki C. 1999. Agricultural higher education in transforming Central and Eastern Europe. *Agricultural economics* 21: 109-120.

CZDA. 2009. Podpora zvyšování kvality práce Státní agrární moldavské university (SAUM) cestou spolupráce v rámci jejich hlavních činností. Available at <http://www.czda.cz/cra/projekty/moldavsko/podpora-zvysovani-kvality-prace-statni-agrarni-moldavske-university-saum-cestou-spoluprace-v-ramci-jejich-hlavnich-cinnosti.htm>: Accessed 2016-04-06.

EACEA. 2016. Ukraine. Available at http://eacea.ec.europa.eu/tempus/participating_countries/impact/ukraine.pdf: Accessed 2016-04-06.

EACEA. 2008. Bologna proces. Available at http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/links/National-reports-2009/National_Report_Moldova_2009.pdf: Accessed 2016-04-06.

EACEA. 2010. Study on the organisation of doctoral programmes in EU neighbouring countries. Available at http://eacea.ec.europa.eu/tempus/participating_countries/study/doctoral_programme/moldova.pdf: Accessed 2016-04-06.

EACEA. 2012. Higher education in Moldova. Available at http://eacea.ec.europa.eu/tempus/participating_countries/overview/moldova_tempus_country_fiche_final.pdf: Accessed 2016-04-06.

EACEA. 2016. Study on teacher education for primary and secondary education in six eastern partnership countries. Available at http://eacea.ec.europa.eu/tempus/participating_countries/study/moldova_country_fiche_final_annex_5.pdf: Accessed 2016-04-06.

EC. 2016. European Credit Transfer and Accumulation System (ECTS). Available at http://ec.europa.eu/education/ects/ects_en.htm: Accessed 2016-02-10.

EDU. 2016. Invatamint pre-scolar. Available at http://edu.cts.md/sites/default/files/invatamint_pre-scolar.pdf: Accessed 2016-02-10.

EDU. 2016. Invatamint pre-universitar. Available at http://edu.cts.md/sites/default/files/invatamint_pre-universitar.pdf: Accessed 2016-02-10.

EDU. 2016. Invatamint superior. Available at http://edu.cts.md/sites/default/files/invatamint_superior.pdf: Accessed 2016-02-10.

EUA. 2013. Change through exchange – ATHENA final event discusses role of universities in the Eastern Partnership. Available at <http://www.athena-tempus.eu/77-change-through-exchange-athena-final-event-discusses-role-of-universities-in-the-eastern-partnership>: Accessed 2016-04-01.

European Higher Education Area. 2014. History. Available at <http://www.ehea.info/article-details.aspx?ArticleId=3>: Accessed 2016-03-20.

European University Association. 2004. EUA at the glance. Available at <http://www.eua.be/about/at-a-glance.aspx>: Accessed 2016-02-10.

FAOSTAT. 2015. Republic of Moldova. Available at <http://faostat3.fao.org/browse/area/146/E>: Accessed 2016-04-06.

Food and Agriculture Organization of the United Nations. 2014. Republic of Moldova and FAO. Available at <http://www.fao.org/3/a-az519e.pdf>: Accessed 2016-02-03.

FORS. 2015. Program rozvojové spolupráce mezi Českou republikou a moldavskou republikou na období 2006–2010. Available at http://www.fors.cz/user_files/moldavsko.pdf: Accessed 2016-02-03.

FTZ. 2006. Rozvojové projekty FTZ. Moldávie. Záměr a cíle projektu, jeho časový rámec členěný na fáze. Available at http://projects.its.czu.cz/SAUM-Moldova/zamer_a_cile_projektu_jeho_casovy_ramec_cleneny_na_faze.html: Accessed 2016-03-20.

FTZ. 2013. Rozvojové projekty FTZ. Moldávie. Popis projektu. Available at http://projects.its.czu.cz/SAUM2-Moldova/popis_projektu_14.html: Accessed 2016-03-20.

Gorton M, Dumitrashko M, White J. 2006. Overcoming supply chain failure in the agri-food sector: A case study from Moldova. *Food Policy* 31: 90-103.

Gorton M. 2001. Agricultural land reform in Moldova. *Land Use Policy* 18: 269-279

Havrland B, Holíková P. 2007. Promotion of Agricultural Education at State Agrarian University of Moldova as a Tool for Agricultural Development. Tielkes E, Deininger A, Hoffmann A, Meulen GT editors. *International Research on Food Security, Natural Resource Management and Rural Development. Utilization of diversity in land use systems: Sustainable and organic approaches to meet human needs*. Tropentag 2007. Witzhausen: University of Kassel, Centre for International Rural Development, p554.

Havrland B, Slavík M, Srnec K, Chaloupková P. 2010. New Study Programmes for the State Agrarian University of Moldova. *Agricultura Tropica et Subtropica* 43: 373-381.

Holíková P, Havrland B, Verner V. 2008. Implementation and Compatibility of European Credit Transfer System: Case Study Moldova. *Agricultura Tropica et Subtropica* 41: 27-32.

IBE. 2010. The world data on education. Available at http://www.ibe.unesco.org/sites/default/files/Republic_of_Moldova.pdf: Accessed 2016-04-06.

International DAAAM Symposium. 2010. Aspects of human education and development in the republic of Moldova. Available at http://www.daaam.info/Downloads/Pdfs/proceedings/proceedings_2010/24839_Annals_1_head.pdf: Accessed 2016-04-06.

IOM. 2016. Moldavsko. Available at: <http://www.iom.cz/aktivity/budov-n-kapacit-v-migra-n-m-managementu/moldavsko>: Accessed 2016-04-06.

Kavan Š, Brehovská L, Olaru E a Cerececa M. 2015. Česká rozvojová spolupráce v oblasti bezpečnosti v moldavské republice. *The science for population protection* 2: 1-6.

Kushnarenko V, Cojocari L. 2012. Internationalization of Higher Education in Post-Soviet Small States: Realities and Perspectives of Moldova. *Current Issues in Comparative Education* 15: 132-144.

MSMT. 2016. Boloňský proces. Available at <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/bolonsky-proces-2>: Accessed 2016-03-11.

MZV. 2011. Národní strategie globálního rozvojového vzdělávání pro období 2011 – 2015. Available at http://www.mzv.cz/file/612334/Narodni_strategie_globalniho_rozvojoveho_vzdelavani_pr_o_obdobi_2011_2015.pdf: Accessed 2016-02-03.

MZV. 2014. Program rozvojové spolupráce s Moldavskem na období 2011-2017. Available at http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/programove_zeme/moldavsko/program_rozvojove_spoluprace_s.html: Accessed 2016-02-03.

OECD-DAC. 2016. Moldova. Available at https://public.tableau.com/views/OECDDACAidataglacebyrecipient_new/Recipients?:embed=y&:display_count=yes&:showTabs=y&:toolbar=no?&:showVizHome=no: Accessed 2016-04-06.

Oficiul Național Erasmus+ în Moldova. 2015. Tendințe actuale în învățământul superior din republica moldova. Available at http://www.erasmusplus.md/sites/default/files/pdf/tendinte_heres.pdf: Accessed 2016-02-03.

Olaru S. 2014. The Strategy and the Reasons of the Republic of Moldova's Association with European Union. *Procedia Economics and Finance* 16: 380-391.

Powell D., Kuzmina S, Yamchynska T, Shestopalyuk O a Kuzmin O. 2015. Educational Technologies for Maturing Democratic Approaches to Educational Practices in Ukraine 176: 378-385.

Roper SD. 2005. The politicization of education: Identity formativ in Moldova and Transnistria. *Communist and Post-Communist Studies* 38: 501-514.
State Agrarian University of Moldova. 2016. About IRO. Available at <http://www.uasm.md/en/international-relations>: Accessed 2016-04-06.

Demir S, Ozden S. 2014. The evaluation of multicultural teaching design education program. *Social and Behavioral Sciences* 116: 4732 – 4736.

National Bureau of Statistics of the Republic of Moldova. 2011. Education in the republic of moldova. Available at http://www.statistica.md/public/files/publicatii_electronice/Educatia/Educatia%20RM_2011.pdf: Accessed 2016-04-04.

National Bureau of Statistics of the Republic of Moldova. 2016. Resident population. Available at <http://statbank.statistica.md/pxweb/Dialog/Saveshow.asp>: Accessed 2016-04-04.

State Agrarian University of Moldova. 2016. International relations. Available at <http://www.uasm.md/en/international-relations>: Accessed 2016-04-06.

State Agrarian University of Moldova. 2016. History and present day. Available at <http://www.uasm.md/en/about/short-historical-view>: Accessed 2016-04-06.

State Agrarian University of Moldova. 2016. International Programs. Available at <http://www.uasm.md/en/international-relations/programs-international-projects-academic-mobility/442-international-programs>: Accessed 2016-04-06.

State Agrarian University of Moldova. 2016. International Projects. Available at <http://www.uasm.md/en/international-relations/programs-international-projects-academic-mobility/441-international-projects>: Accessed 2016-04-06.

Stratan A, Fala A a Clipa V. 2015. Risks to the Agri-food Sector of Republic of Moldova Associated with Restrictions Imposed by the Russian Federation on Moldovan Imports. *Procedia Economics and Finance* 32: 324-331.

Technical University of Moldova. 2004. Strategia învățământului superior din Republica Moldova în contextul Procesului Bologna. Available at http://www.utm.md/edu/legal/strategia_rm.pdf: Accessed 2016-02-03.

UIS. 2016. Education. Available at <http://data.uis.unesco.org/index.aspx?queryid=181&lang=en#>: Accessed 2016-03-17.

UNICEF. 2016. Ensuring equal access to education. Available at http://www.unicef.org/moldova/equalaccess_27911.html: Accessed 2016-02-10.

UNICEF. 2016. Investing in young children's development. Available at http://www.unicef.org/moldova/equalaccess_27916.html: Accessed 2016-02-10.

UNICEF. 2016. Moldova. Available at http://www.unicef.org/moldova/overview_940.html: Accessed 2016-02-10.

UNICEF. 2016. Quality education. Available at http://www.unicef.org/moldova/equalaccess_27910.html: Accessed 2016-02-10.

United Nations Statistics Division. 2014. Republic of Moldova. Available at <http://data.un.org/CountryProfile.aspx?crName=Republic%20of%20Moldova>: Accessed 2016-04-02.

UNOHRLLS. 2016. About the Landlocked Developing Countries. Available at <http://unohrlls.org/about-lldcs/>: Accessed 2016-03-17.

Zgaga P, ed. 2006. The prospects of teacher education in south-east Europe. Pedagoška fakulteta: 1-583.

Zacon E. 2008. SAUM contribution to the integration of higher education from the republic of Moldova in the common European educational space. Agrarian science 2: 7.

9 PŘÍLOHY

Příloha 1: Dotazník v českém jazyce

Příloha 2: Dotazník v ruském jazyce

Příloha 1: Dotazník v českém jazyce

Dotazník pro pedagogy Státní agrární univerzity z Moldavska

Děkuji za Vaši ochotu a čas pro vyplnění dotazníku
Zvolenou variantu odpovědi prosím zakroužkujte. U otevřených otázek doplníte Vaši odpověď
v označené místo.

Dotazník je anonymní

- 1) Váš věk:.....
- 2) Pohlaví: mužský ženský
- 3) Kolik let vyučujete na univerzitě?.....
- 4) Váš pedagogický statut:
 - a. Odborný asistent
 - b. Profesor
 - c. Odborný asistent
 - d. Docent
- 5) Na jaké fakultě vyučujete?.....
- 6) Jaký typ výuky vedete (zakroužkujte variantu, kterou vedete nejčastěji)
 - a. Přednášky
 - b. Cvičení
 - c. Oba
- 7) Jaké předměty vyučujete?
.....
.....
.....
.....
- 8) Absolvovali jste nějaké kurzy pedagogické kvalifikace?
 - a. Ano, kurzy organizované v rámci spolupráce České zemědělské univerzity a Státní agrární univerzity Moldavska
 - b. Ano, jiné kurzy
 - c. Ne, nezúčastnil jsem se žádného kurzu

9) Pokud v předchozí otázce jste vybrali variantu <>, prosím vysvětlete, jaké to byly kurzy pedagogické kvalifikace konkrétně, v rámci jakých mezinárodních projektů

.....
.....
.....
.....

10) Jakého zaměření byly kurzy organizované experty České zemědělské univerzity, které jste absolvovali?

.....
.....
.....
.....

11) Byl pro Vás přínosným kurz organizovaný Českou zemědělskou univerzitou? Upřesněte Vaši odpověď, v čem byl nebo nebyl přínosným

- a. Ano
- b. Ne

.....
.....
.....

12) V čem vidíte výhodu v provedení takového typu kurzu pedagogické přípravy?

- a. Zvyšuje kvalifikaci
- b. Pomáhá k zlepšení technik a metodám vyučování studentů
- c. Odstraňuje nedostatky ve vyučování
- d. Nemohu ohodnotit
- e. Jiná odpověď:.....

13) Jsou podle Vás přítomné nějaké nedostatky v organizaci českého kurzu pedagogické kvalifikace?

- a. Ano
- b. Ne

14) Pokud jste odpověděli <<ANO>>, jaké to jsou nedostatky? Co byste změnili?

.....
.....
.....
.....

15) Použili jste nové poznatky a znalosti z kurzu ve Vašich přednáškách?

- a. Ano
- b. Ne

16) Čeho, podle Vašeho mínění, postrádal český kurz, a co by se mohlo doplnit navíc?

.....
.....
.....
.....

17) Jaký měly vliv nové poznatky a znalosti z kurzu na vyučování studentů během Vašich přednáškách?

a. Pozitivní (vysvětlete, prosím, proč?)

.....
.....

b. Negativní (vysvětlete, prosím, proč)

.....
.....

18) Experty jakých národností a států byla pro Vás nejlépe přednesená a přijímaná nová informace?

- a. Experty z Polska (vysvětlete proč)
- b. Experty z Švédska (vysvětlete proč)
- c. Experty z Ameriky (vysvětlete proč)
- d. Experty z Česka (vysvětlete proč)
- e. Experty z Rumunska (vysvětlete proč)
- f. Experty z jiných států (z jakých a vysvětlete proč)

19) Jsou podle Vás kurzy realizované českými experty, v rámci projektu, skutečně přínosnými a efektivními a měli byste zájem, aby se takového typu kurzu i nadále realizovaly na Vaší univerzitě? "

- a. Ano
- b. Ne
- c. Jiná odpověď'
-
-

Пříloha 2: Dotazník v ruském jazyce

Анкета для преподавателей Аграрного Университета Молдовы

Благодарю за оказанное вами желание и время на выполнение анкеты.

Подходящий Вам вариант ответа обведите, пожалуйста, в кружок. Напишите Ваш ответ у открытого варианта вопроса в обозначенном месте в анкете.

Анкета анонимна.

- 1) Ваш возраст: *39*
- 2) Пол: мужской женский
- 3) Сколько лет Вы преподаёте? *16*
- 4) Педагогическая должность:
- а. Ассистент
 - б. Преподаватель
 - в. Старший преподаватель
 - г. Доцент
- 5) На каком факультете Вы преподаёте? *Cadastru si Drept*
- 6) Какой вид занятий Вы ведёте (обведите вариант, который Вы ведёте чаще)
- а. Лекции
 - б. Практические занятия
 - в. Примерно одинаково оба
- 7) Какие предметы Вы преподаёте?
- *Varile geografice ale Organizării Teritoriului si Cadastru*
- *Organizația interdisciplinară a Teritoriului*
- *Organizația antierogonala a Teritoriului*
-
- 8) Прошли ли Вы какие-либо курсы педагогической подготовки?
- а. Да, курсы, организованные в рамках сотрудничества Чешского Сельскохозяйственного Университета и Аграрного Университета Молдовы
 - б. Да, другие курсы
 - в. Нет, я не участвовал ни на одном курсе
- 9) Если в предыдущем вопросе Вы выбрали вариант «б» уточните, пожалуйста, какой или какие конкретно это были курсы в рамках каких других международных проектов в Вашем университете
-
-
-

10) На какое тематическое направление был организован курс экспертами из Чешского сельскохозяйственного университета на котором Вы принимали участие?

Pedagogie și didactică predăi

11) Являлся, для Вас, полезен курс организованный Чешским Сельскохозяйственным Университетом? Уточните Ваш ответ, в чем был или не был полезен

а. Да

б. Нет

În organizarea procesului didactic și colaborarea cu studenții

12) Что вы считаете плюсом (выгодой) в проведении такого вида педагогической подготовки?

а. Помогает к повышению квалификации

б. Способствует к улучшению техники и методам преподавания

в. Устранить недостатки в обучении

г. Не могу оценить

д. Другой ответ:.....

13) Видите ли Вы, какие-то недостатки в организации чешского курса, по педагогической подготовки?

а. Да

б. Нет

14) Если Вы ответили «ДА», то какие? Что бы Вы изменили?

.....

15) Использовали ли Вы знания и информацию, полученную с курса на Ваших уроках?

а) Да

б. Нет

16) Чего по Вашему мнению не хватало и что должно было бы быть включено в курс организованный Чешским сельскохозяйственным университетом?

Schimbare de experiență pentru oști participării la curs

17) Как новые знания повлияли на Ваше обучение студентов после посещения курса?

а. Благоприятно (объясните, пожалуйста, почему?)

Am aplicat noi metode de predare, comu-
nicare.

б. Отрицательно (объясните, пожалуйста, почему?)

.....

18) От экспертов какой национальности и из каких географических точек для Вас более удобно и приемлемо получать знания и информацию на курсах, реализованных в рамках международных проектов в Вашем университете

а. Эксперты из Польши (поясните почему)

б. Эксперты из Швеции (поясните почему)

в. Эксперты из Америки (поясните почему)

г. Эксперты из Чехии (поясните почему)

д. Эксперты из Румынии (поясните почему) *Este mai usor de comunica*

е. Эксперты из других стран (из каких и поясните почему)

19) Считаете ли Вы, что курсы, реализованные чешскими экспертами в рамках проекта, являются действительно полезными и эффективными и желаете ли Вы, чтобы данных чешских курсов было в Вашем университете больше?

а) Да

б. Нет

в. Другой ответ.....

.....